

גליון קנין תורה

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יו"ל ע"י חבורת קנין תורה

נציב חודש מנחם אב

הנגיד הנכבד והמפואר

מו"ה יוסף ארי' בריננער הי"ו

לע"נ כ"ק מרן אדמו"ר האמצעי זצוק"ל הי"ד

ולע"נ כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוק"ל

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אין התורה נקנית אלא בחבורה (בפרט סג)

שינון לחזרה

חולין גליון ט"ו

פ' עקב - ראה
תשפ"ד

שינון לחזרה

עמוד א'
שאלות ותשובות
עמוד י"ח

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות

מס' חולין דף עד. עד דף עט:

לחכמים, שחיטת אמו מטהרתו, דכדי לידון כבהמה בפני עצמו צריך להיות לו חדשים וגם לידה, וכל שעדיין לא נולד, נתרבה להיתר מיכל בבהמה תאכלו.

לרבי שמעון שזורי, אפילו הוא עכשיו ולד בן חמש שנים וחורש בשדה, שחיטת אמו כשהיה בתוך מעיה, מטהרתו וייתבאר לקמן דף ע"ה: הנפקא מינה בינו ובין שיטת חכמים.

(ג) קרעה לבהמה בלא שחיטה ומצא בה בן ט' חי; לכולי עלמא טעון שחיטה, לפי שלא נשחטה אמו.

לא הילכו בשליל זה להקל

רבי אלעזר אמר בשם רבי אושעיא, לא הילכו בשליל זה להקל אלא על עסקי שחיטה בלבד, אבל לשאר דבריו מודי חכמים דבהמה מעלייתא היא. ומבאר הגמ' דלכאורה בא למעט דלענין חלבו וגידו לא חלבו בה להיתר אלא הם אסורים. אבל מקשה הגמרא, דהא נחלקו בה בברייתא, ולחכמים גם חלבו וגידו

דף ע"ד ע"ב

עובר הנמצא בתוך בהמה

במשנתנו תנן דיני עובר הנמצא בתוך בהמה:

(א) שחט בהמה ומצא בה בן ח' חדשים חי או מת; לכולי עלמא מותר באכילה ואינו צריך שחיטה, אלא קורעו לולד ומוציא את דמו^א [ואף לרבי מאיר מותר, משום דנתרבה מכל בבהמה תאכלו כיון דלא כלו לו חדשיו, וגם לא יצא לאויר העולם חי, הילכך לאו 'בהמה' הוא]. וכן הדין במצא בן ט' חדשים מת.

(ב) שחט בהמה ומצא בה ולד בן ט' חי; לרבי מאיר, טעון שחיטה כיון דכלו לו חדשיו, וזה גורם לשוייה בהמה באנפי נפשיה, ולא נתרבה להיתר מיכל בבהמה תאכלו. וכיון שדינו כבהמה בפני עצמו, חייב ביאותו ואת בנו^ב [שלא ישחטנו ביום ששחטו אמו].

^א כתב רש"י, דאף על פי שכלל הספרים גרסו שהקשה הגמ' 'חלבו דמא' כאלו נסחפק במה איירי, ודאי שיעור הוא, ולא יש חסס אשר יושיענו על כנו, דהא פשיטא דקאי על חלבו של שליל. אלא שהגירסא נשתרצב משום דלקמן (דף ז"ב:) גרסינן ליה בלמנע סוגיא אחרת, על הא דלמחר שם שמואל 'וחלבו מותר', ועל זה שאלו שם על מאי קאי. וגם לא גרסינן כאן בהמשך הגמ' 'אלא חלבו דגיד וכו', דלא שייך לכאן דליירינן בשליל, אלא קאי אהתם שרזו לאוקים מילתא דשמואל דחלבו מותר דקאי על גיד הנשה, וע"ז הקשו שם דבחלבו דגיד מפלג פליגי, דתניא גיד הנשה מוחט אחריו בכל מקום שהוא, וחותר שמנו מעיקרו אפילו הנבלע ונשרש בבשרה דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר חותרו בשוה לשופי [בפ' הירך הסובב עצם הקולית], ונוטל חלב הנבוה מן

^ב אף שהוא מותר בלא שחיטה, דמו אסור, דלא גרע מדם האזרים של בהמה, דקיימא לן בגמ' כרימות (דף כ"א:), דם האזרים עובר עליו בלא תעשה. [ויסתבר להלן בגמ' אם ענוש כרת עליו].

אבל אין צריך לטול חלבו של ולד לפי שהוא מותר, כדקמני לקמן (דף ע"ה:), מה חלבו ושחי הכליות האמורין באשם מוצא מכלל שליל כיון שהוא זכר שאין לו שליל, אף כל בהמה מוצא מכלל חלבו של שליל.

^ג ואף דכלו חדשיו, דכל דלא שייך שחיטה בגופו מודה רבי מאיר דמתרבי מ'כל צהמה תאכלו, ורק צנן ט' חי דאיכא שחיטה דדידיה, לא מרבי ליה רבי מאיר; רמב"ן.

קנין תורה

ואחד מהם לדם התמצית, ולרבי יהודה חייב עליו כרת, ונפקא ליה מהא דכתיב כל דם, לרבות דם התמצית. והרי דמו של שליל ודאי דלא גרע מדם התמצית, דלאו דם הנפש הוא, ולמה לא יהא חייב עליה כרת לרבי יהודה.

תירץ רב יוסף בריה דרב פלא חפידא, דכיון דיליף רבי יהודה עונש כרת לדם התמצית מדכתיב כל דם, מקשינן 'כל דם' – דם התמצית, ל'דם' של עצמו. דכל היכא דמייחייב על דם הנפש, מחייב על כל דם ואפילו דם התמצית. והיכא דלא מחייב על עיקר דם – כגון שליל שאין בו דם הנפש, לא מחייב כרת על דם איבריו.

פדיון פטר חמור

נסתפקו בגמ', האם מותר לפדות פטר חמור בשה שכלו לו חדשיו הנמצא חי בבהמה שנשחטה. והנה לרבי מאיר פשיטא לן, דכיון שמתעון שחיטה שזה מעליא הוא ובודאי יכול לפדות בו. אלא נסתפקו אליבא דהכמים דסבירא להו דשחיטת אמו מטהרתו, האם אמרינן כיון דשחיטת אמו מטהרתו הוה כבשר שחוט, ותנן במס' בכורות (דף י"ב.) דאין פודין חמור בשה שחוטת. או דילמא כיון דהוא חי ורץ אנה ואנה, קרינא ביה 'שה'.

ונחלקו בה אמוראי, למר זוטרא, אין פודין בכן פקועה, ולרב אשי, פודין בכן פקועה.

הקשה רב אשי למר זוטרא, אם סבירא לך דאין פודין משום דילפינן בגזירה שוה 'שה שח' מפסחים, ופסח בכן פקועה פסול דקיימא לן (לעיל דף לה:) בקדשים כי יולד פרט ליוצא דופן. אם כן נילף נמי דמה פסח צריך להיות זכר, תמים, ובן שנה, אף שה של פטר חמור יצטרך להיות זכר, תמים, ובן שנה.

¹ האיצינא הוא צאופן שרואה לפדותה צפחות משוויי, אבל אם נפדה צשוויי הא קיימא לן צצמס' צכורות (דף י"א.) דאפילו צעשצס שלוקות מפרקין ליה.

² דאין לומר דהא דקאמר דאין פודין צו הוא מסבירא דהוה צכשרא צדיקולא לחוד, שהרי כמו כן יש צכשרא נגד זה דרהיט ואזיל ורהיט ואחא. ואלא על כרחן שיש לו איזה מיעוט, ומסבירא צכשרא צדיקולא מוקמינן להמיעוט צצן פקועה; ע"י מהרש"א מהדורא בתרא.

ולרב אשי, מהגזירה שוה לא נחמעט רק שחוטת ממש, אבל צן פקועה כיון דרהיט ואזיל צכלל שה הוא; לב ארי', שו"ת חת"ס יו"ד ב'.

³ ולפי זה גם לרבי מאיר אין פודין צו, דאף דטעון שחיטה ושה מעליא הוה, מכל מקום יוצא דופן הוא. ורק מעיקרא מקמי דמיסק אדעמינן דגמרינן גזירה שוה ד'שה שח' מפסח הוה אמרינן דלרבי מאיר לא חיבדי לך דודאי פודין צו, דשה מעליא הוא. אבל השתא דגמרינן גזירה שוה ד'שה שח' מפסח, אפילו לרבי מאיר נמי אין פודין צו כלל; רשב"א צשס הרמב"ן.

מותרים. דתנאי; לרבי מאיר, גיד הנשה וחלבו של שליל אסור. ולרבי יהודה, שניהם מותרים. ואמר רבי אלעזר בשם רבי אושעיא, דנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בכן מ' הנמצא חי, וחלך רבי מאיר לשיטתו דמשוי ליה בהמה לענין שחיטה – הלכך נוהג בה איסור חלב וגיד הנשה, ורבי יהודה (הכמים) הלך לשיטתו דלא משוי ליה בהמה לענין שחיטה – הלכך אינו נוהג בה. ואם כן אין לומר דרבי אושעיא בא לומר דאפילו לחכמים אף שאין צריך שחיטה, מכל מקום חלבו וגידו אסורים.

אלא צריך לומר שדברי רבי אלעזר בשם רבי אושעיא נאמרו באופן אחר, דלא הילכו חכמים בשליל בהיתר זה, דלא משוי ליה בהמה, אלא על עסקי אכילה – לאוכלו בלא שחיטה וגם לאכול חלבו וגידו. אבל לא לענין הרובעו, והחורש בו בכלאים שור וחמור יחדו, שלוקה עליו כמו בשאר בהמה.

דם של שליל

נחלקו אמוראי בדין דם של שליל: לריש לקיש, לדברי המתיר בחלבו של שליל ורבי יהודה, מתיר בדמו. לדברי האוסר בחלבו ורבי מאיר, אוסר בדמו.

לרבי יוחנן, אף לדברי המתיר בחלבו, אוסר בדמו.

הקשה רבי יוחנן לריש לקיש, הא תנן במשנתנו דולד הנמצא בתוך אמו – אפילו בן ח' דלכולי עלמא חלבו מותר, מכל מקום קורעו ומוציא את דמו, הרי מבואר דדמו אסור לכולי עלמא. אמר רבי זירא, דצריך לפרש דהא דאמר ריש לקיש שהמתיר בחלבו 'מתיר בדמו' לא קאמר דמותר לכתחלה, אלא כלומר דאין עונש עליו כרת.

הקשו בגמ', הא מאן דמתיר בחלבו היינו רבי יהודה. ולדידיה למה לא יהא עליו עונש כרת, הא נחלקו תנאי בדם התמצית, לתנא קמא חייב עליו בלאו (במס' כריתות דף ד') מפרש ח' לאין כתיבי בדם,

השופי משום שהוא דומה לגיד ואסור מדרבנן, אבל שרשין של חלבו, מותרין באכילה.

נאולס התוס' (ד"ה חלבו) פ' צס רציו מס, דהא דהקשו צגמ' 'חלבו דמאי, אילימא חלבו דשליל', היינו חלבו של השליל גופה – כגון שחי הכליות ושעל הקרב של הולד, ולאפוקי חלב הגיד של השליל וכו'. וממשך הגמ' לצד דאפשר לא קאי רבי אושעיא על חלב השליל עצמו אלא על 'חלבו דגיד', כלומר דנימא להיפוך דלא פליג ר"מ להחמיר אלא לענין שחיטה, אבל בחלבו הגיד מודה שר, (והא דקאמר לעיל למעוטי 'חלבו, וגידו' כלומר היינו 'חלבו דגידו', אי נמי 'וגידו' נקט לקונקות דשרי). ועל זה מקשה הגמ', דהא פליג רבי מאיר להדיא ואסר אפילו חלב גיד וקונקות דשליל, מדקמינן דלרבי מאיר מחטט אחריי 'צכל מקום שהו' משמע אפילו דשלילן.

ובשלמא אם אמרינן תרי גופי נינהו, משום הכי אינו מקבל טומאה רק כשהוכשר בנהר. אבל אם אמרינן דחד גופא הוא, למה צריך להתכשר כדי לקבל טומאה על ידי הנהר, הא נתכשר על ידי דם שחיטה של אמו.

דף ע"ה ע"א

תירין ריש לקיש, דאיירי כשנשחטה ולא יצא ממנה דם – שאף אמו לא הוכשרה לקבל טומאה, וסבירא ליה לתנא דברייתא זו, דשחיטה בלא דם לא מכשרה – ודלא כרבי שמעון.

• רבי יוחנן אמר, דתנא דברייתא זו שסובר דבן פקועה נטמא אף על פי שהוא חי, היינו רבי יוסי הגלילי. דהנה נחלקו תנאי בברייתא, לרבי יוסי הגלילי בן פקועה ואפילו חי, אם נגע בטומאה מטמא טומאת אוכלין, וצריך הכשר לקבל טומאה. ולחכמים, אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי, וכל שהוא חי אינו מטמא טומאת אוכלין. ומבאר רבי יוחנן דשניהם סוברים כשיטת חכמים במשנתנו דבן פקועה מותר בלא שחיטה, ובזה נחלקו; לרבי יוסי הגלילי הוה כאוכל שמקבל טומאה, אלא שצריך הכשר ולא נתכשר בדם אמו, משום דשני גופים הם. לחכמים מכל מקום אינו מקבל טומאה כיון שהוא חי. ולפי זה, הברייתא דלעיל דבן פקועה שעברה בנהר מקבל טומאה, היינו כרבי יוסי הגלילי.

רבי יוחנן שביאר כן מחלוקת רבי יוסי הגלילי וחכמים, היינו לשיטתו במקום אחר. דהנה נחלקו תנאי בדגים מאימתי הן מקבלין טומאה; לבית שמאי, משיצודו, אפילו מוחיים – דכיון דאין מעוניין שחיטה הרי הן כמתים. לבית הלל, משימותו. לרבי עקיבא, משעה שאין יכולין לחיות. ונפקא מינה בין שיטת בית הלל ורבי עקיבא הוא בדג מפרפר וכגון שיכש בו כסלע ובין סנפיריו דתו לא חי. לבית הלל, אינו מקבל טומאה עד שימות ממש, ולרבי עקיבא כבר מקבל טומאה כיון שאינו יכול לחיות עוד.

לפי זה, לשאר התנאים אין בן פקועה מקבל טומאה. והא דנחלקו רבי מאיר וחכמים במשנתנו בצצר שנחתך האס שזר העובר הוא מגע נבלה או מגע טריפה שחטה [ומיירי אף בעובר חין], היינו כשהיה עדיין ממעי אמו השחטה, ולא מקבל טומאה. והמחלוקת כאן בין רבי יוסי הגלילי וחכמים, היינו אם מקבל טומאה כשלא ממעי אמו; תפארת יעקב.

ובאמת היה אפשר לצאר המחלוקת באופן אחר, דרבי יוסי הגלילי סובר כרצון במשנתנו דבן פקועה אין צריך שחיטה והוה כאוכל. ורצון סוברים כרבי מאיר במשנתנו לצריך שחיטה, ולכן אינו מקבל טומאה. משמיענו רבי יוחנן שאינו כן, אלא דשניהם סוברים שאין צריך שחיטה, ומכל מקום נחלקו האם מקבל טומאה כאוכל או לא.

תירין מר זוטרא, דכתיב וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו ומדכתיב שני פעמים 'תפדה', ריבה שיכול לפדות אפילו בשאינו זכר, תמים, בן שנה. אבל אין לומר דנרבה נמיו בן פקועה, דאם כן מזה אהני לן הגזירה שוה ד'שה' 'שה' מופסח. ומסתברא למעט בן פקועה דהוה כשה שחוט, ומרבינן בעל מום, ונקבה, ואינו בן שנה.

ראשון ושני

נחלקו אמוראי כשנשחטה בהמה שחומה וולד בן ט"ז חיי בתוכה, האיד מונין לה טומאה:

לרבי יוחנן, מונין הבהמה לטומאת ראשון, והולד שבבטנה לשני, לפי שהם שני גופין.

לריש לקיש, הולד נמיו הוה ראשון כהבהמה עצמה, דנעשה כאגוז המתקשקש בקליפתו – לפי שהבהמה שומר שלו.

הקשה ריש לקיש לרבי יוחנן, מהא דנחלקו תנאי לעיל בבשר העובר שהיה מחובר לאבר היוצא; לרבי מאיר הבשר מגע נבלה, ולחכמים הוה מגע טרפה שחומה. ובשלמא אם אמרינן דשניהם גוף אחד הם, מובן שהוכשר הולד לקבל טומאה על ידי הדם דשחיטת אמו, דכיון שהוכשר בית השחיטה בדם הוכשרה הבהמה כולה. אבל לרבי יוחנן דשני גופין הם, במה נתכשר בשר העובר לקבל טומאה מהאבר שיצא? אמר לו רבי יוחנן, דנתכשר בשחיטה עצמה, דכיון שהוא נותר בשחיטה זו, הוכשר בה לטומאה, וכשיטת רבי שמעון לעיל (דף ל"ג ע"א) דשחיטה מכשרת ולא דם.

רבי יוחנן הקשה לריש לקיש מהא דשנינו בברייתא, בן ט' חי שנמצא בבהמה שחומה ונתגדל ועבר בנהר, הוכשר לקבל טומאה. ואם אחר כך הלך הבן פקועה לבית הקברות, נטמא.

¹ וכנ"ל דמחמת שיש סכנה לומר דהוה כשחוט, מסתבר לאוקמי מיעוטא ד'שה' כפסול דיוצא דופן, והרציו דתפדה תפדה לנקבה ובעל מום; בהדו"ב, חק נתן. [ואפילו לרבי מאיר, דודאי לית ליה סכנה דצצר דציקולא שהרי מנריכו שחיטה, מכל מקום כיון דצצר כל הקדשים נתמעט יוצא דופן, מסתבר לאוקמי מיעוטא כזה; רמב"ן]

² והיינו לרצון, וה"ה בן ט' חי כו"ע, אפילו לרבי מאיר; בהדו"א.

³ אצל בולד מת, ודאי כחד גופא דמיא; בעל המאור.

⁴ הקושיא הוא משיטת רבי מאיר במשנה, דאילו לרצון דהוה מגע טריפה שחטה, הא אינו מקבל טומאה אלא בקדשים, ובקדשים אמרינן חצית הקודש מכשרתה לקבל טומאה; בעל המאור. [מיהו בלב אר"י מנלד, שהקושיא היא גם מחכמים כמשמעות פשטות הגמרא, ולא שייך כאן חצית הקודש כיון שהעובר אינו ראוי למזבח].

קנין תורה

באופן שהושיט ידו למעי בהמה, ותלש חלב של בן מ' חי, ואכלה; **לרבי יוחנן**, חלבו כחלב בהמה, דחדשים גרמו לו להיות 'בהמה', וכיון דכלו לו חדשיו חלבו כחלב בהמה, וחייב כרת. וזמירו כי שחטה לאמו, ונמצא בה בן מ' חי, מתיר רבי יהודה חלבו משום דאיתרבי מיכל בבהמה תאכלו".

לריש לקיש, חלבו כחלב חיה, דסבירא ליה חדשים וגם אויר גורמים להיות 'בהמה'. וכיון דלא היה לו לידה, אין חלבו בכרת.

• שנינו בברייתא, כמו שבחלב ושתי כליות האמורות בקרבן אשם, שאינו בא רק מן הזכרים, חלב של שליל אינו נקרב, שהרי אין להם שליל. אף קרבנות הבאין מן הנקבה שיש להן שליל, אין חלב של שליל נקרב".

יש אומרים דהקשה מזה **רבי יוחנן לריש לקיש**, דבשלמא לדידי דסבירא לי חדשים גורמים שיהא 'בהמה', יש לומר דהברייתא איירי בבן מ' חי, הוה אמינא כיון ד'בהמה' הוא יהא חלבו חייב בהקרבה, לכן אצטריך למעוטי שחלב שליל אינו נקרב. אבל לדידך דלא מיקרי 'חלב', פשיטא דאינו בעמוד והקרב, ולמה לי קרא למעוטיה. אמר ליה **ריש לקיש**, טעמא דידי דאמינא דלאו חלב הוא, מוכא ילפינן ליה, דכיון דאפקיה רחמנא בקרבנות מכלל חלב ונתמעט מהקרבה, לכן אינו בכלל חלב. אבל אי לא דמעטיה הוה אמינא דחלב הוא.

יש אומרים שהקשה מזה **ריש לקיש לרבי יוחנן**, בשלמא לדידי דסבירא לי שאינו חלב, משום הכי מיעטיה רחמנא לאשמעינן דין זה דלאו חלב הוא. אלא לדידך דאמרת חלב הוא לענין אכילה, למה באמת נתמעט מהקרבה. תירץ לו **רבי יוחנן**, דאף שהוא חלב אינו נקרב, וכמו שמצינו בבהמה שהוא מחוסר זמן דאף דיצא לאויר וגם כלו חדשיו – דלכולי עלמא בבהמה הוא –

ואמר **רבי יוחנן**, שרבי יוסי הגלילי שסובר דבן פקועה מקבל טומאה מחיים, ובית שמאי המטמאין דגים מחיים, אמרו דבר אחד. הרי מבואר דרבנן שסוברים בן פקועה אינו מקבל טומאה, אינו משום דסבירא להו דמעון שחיטה **כרבי מאיר**. דהרי דגים אין מעונין שחיטה, ואם כן הרי אפשר דבדגים הוה מודו רבנן דמקבלים טומאה מחיים **בבית שמאי**, והכי משמע דרבי יוסי הגלילי ודבית שמאי חדא הוא. אלא על כרחך דאף אי סבירא להו דבן פקועה אין צריך שחיטה, מכל מקום סברי דאינו מקבל טומאה מחיים, וכשיטת בית הלל בדגים דאף דאין מעונין שחיטה אינם מקבלים טומאה עד שימותו.

נולדו בדגים סימני טריפה

רב חסדא נסתפק כשנולדו בדגים סימני טריפה – כגון ניקבו מעיין – **לרבי עקיבא** דסובר שהם מקבלין טומאה משעה שאינם יכול לחיות, האם מקבלין טומאה.

ויש להסתפק בין למאן דאמר טריפה חיה, דיש לומר דדוקא בהמה הוא דנפישא חיותה יכול לחיות אף על פי שהוא טריפה, אבל דגים דלא נפישא חיותיה לא.

ובין למאן דאמר טריפה אינה חיה, דיש לומר דהני מילי בהמה דיש במינה טריפות, אבל דגים דאין במינן טריפות, לא הוה 'טריפה' אצלה כמיתה. ונשארו בתיקו.

חלב של נפל, או של בן מ' חי במעי אמו

ללישנא קמא נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בבהמה שהמילה נפל (שלא כלו לו חדשיו) בדין החלב של הנפל:

לרבי יוחנן, חלבו כחלב בהמה שהייב עליה כרת. דסבירא ליה 'אויר' גורם לשוייה בהמה, וכיון שנולד נאסר חלבו. ואפילו לרבי יהודה דאמר לעיל (דף ע"ד). חלבו של בן פקועה מותר, היינו משום שלא יצא לאויר. אבל כל שנולד, חלבו אסור.

לריש לקיש, חלבו כחלב חיה שאין בו אלא איסור נבלה, שאין שחיטתו מטהרתו מלהיות נבלה, אבל חלבו כבשרו. דסבירא ליה דחדשים וגם אויר גורם לשוייה 'בהמה'. וכיון דלא כלו לו חדשיו, אין חלבו כחלב בהמה.

ללישנא בתרא, נפל שלא כלו לו חדשיו, כולי עלמא מודי דאינו בבהמה שיהא חלבו בכרת (אלא דאסור משום נבלה). אלא נחלקו

"ע"פ גירסת רש"י, שיטה מקובצת.

"דכתיב בשלמים 'את כל החלב אשר על הקרב', ולא את השליל. יכול לא יהא צעונם ואזהרה, אצל יהא צעמוד והקרב, כשהוא אומר חלב ושתי הכליות צאשם דמיוסר הוא, דיש ללמוד מה שלמים שאין כל מינן טעון אליה [כשהוא צא מן הצקר ומן העיזים שאין להם אליה], מכל מקום הן טעונין הקרבה חלב ושתי הכליות. אשם שכל מינו טעון אליה, אינו דין שיענון חלב ושתי הכליות. אלא לכן כתיב חלב ושתי הכליות אצל אשם, לומר לך דחלב זה מוצא מכלל חלב שליל, שאין יכול לומר חלב שליל יקריב הנמנא צאשם, שהרי אין אשם צא מן הנקבה.

"ואף דרבי יוחנן לא איירי אלא בחלב שחלש קודם שחיטת אמו, אצל חלב של שליל שנשחט אמו אף לרבי יוחנן משרא שרי, והכא הרי נשחטה האם, הכי קא אמר ליה, צלמא לדידי שיש עליה תורת חלב כבהמה, אלא דהיכא נשחטה אמו שרא ליה רחמנא מ'כל צבהמה תאכלו', לענין הקרבה איצטריך קרא למעטיה, אלא לדידך דאמרת דאין לו תורת חלב כלל דחדשים ואוירא גרמי ליה, אמאי איצטריך קרא למעוטיה; עי' רשב"א לקמן דף ע"ב ע"ד ד"ה ולענין פסק.

חי, טעון שחיטה, וחייב בזרוע והלחיים והקבה, ואם מת טהור מלמא במשא. דהא דמהני ליה שחיטה היינו **כרבי מאיר**, והא דאם מת טהור הוא מלמא במשא, היינו **כרבנן**.

תירין לו **רבא**, דעל הברייתא לא קשה לי, שהברייתא הכי קאמר בהסיפא שאם כבר מצאו להולד מת במעי אמו, אינו מטמא במשא, וכולו **רבי מאיר**. דאפילו רבי מאיר מודה בבן ט' מת דשחיטת אמו מתירתו שלא להיות נבילה. אלא לדידך דלא השבת לי שכוונתך כשמצאו מת, ועל כרחך דאיירית אף בשנולד הולד ואחר כך מת, קשה דהא דשחיטת מתירתו לא אויל רק כרבי מאיר, והא דאינו מטמא לא אויל רק כרבנן.

אמר לו **רב חסדא**, לדידי נמי לא קשיא, דכולה כרבנן אויל, ומודו רבנן שולד היוצא מאמו שהיא טריפה, שאם בא לשוחטו מועיל לו ולא אמרין דשחוט ועומד הוא, משום דד' סימנין אפשר ביה רחמנא, וכמו שנתבאר לעיל.

• כאשר עלה **רבי זירא** לארץ ישראל, מצאו **רבי אסי** לרבי זירא שאומר להא שמעתתא של רב חסדא. אמר לו רבי אסי, שפיר קאמרת דשחיטתו מתירתו, משום דד' סימנין כשרין בו, וכן אמר **רבי יוחנן** שד' סימנין הכשירה תורה בבן פקועה.

שאל לו רבי זירא האם נחלק בזה ריש לקיש על רבי יוחנן. אמר לו רבי אסי, שמנהגו של ריש לקיש היה כשאומר רבי יוחנן שמועה שאינו מודה לו, שהה ריש לקיש שעה או שתים קודם שיחלוק עליו, אולי יחזור בו רבי יוחנן. ובתוך כך יצא רבי אסי ולא שמע אם נחלק עליו ריש לקיש.

ויש אומרים, דריש לקיש היה שותה מים כשאמרו רבי יוחנן, ובתוך כך יצא רבי אסי. ולכן לא ידע אם ריש לקיש חלק עליו או לא.

שיטת רבי שמעון שזורי

במשנתנו אמר **רבי שמעון שזורי**, דאפילו ולד בן חמש שנים וחורש בשדה, שחיטת אמו מטהרתו. הקשו בגמ', דלכאורה היינו שיטת חכמים, דסבירא להו דאין הולד טעון שחיטה, אלא שחיטת אמו מתירתו.

אמר **רב כהנא**, דנפקא מינה בין חכמים ורבי שמעון שזורי הוא באופן שלאחר שנולד הבן פקועה עמד על פרסותיו והלך על גבי קרקע. דלחכמים, כיון שהלך על גבי קרקע טעון שחיטה מדרבנן, דאתי לאחלופי לאכול בהמה בלא שחיטה. אבל לרבי **שמעון שזורי** לא גזרו עליו רבנן, ולעולם הוא מותר בלי שחיטה.

מכל מקום פסליה רחמנא בהקרבה כל שבעה ימים, וצריך להמתין עד שיהא בן שמונה ימים כדי להקריבה.

שחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי

השוחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי; לרב אמי, רבי מאיר האוסר בן ט' חי בבהמה כשרה עד שישחטנו לולד ודחשיב לה בהמה בפני עצמה, מתיר ולד זה באכילה על ידי שישחטנו. אבל חכמים המתירים בן ט' חי בבהמה כשרה בלא שחיטה, ואין לו להולד שחיטה לעצמו, יהא אסור ולד זה של טריפה, דשחיטה דידה לא מהניא ביה, ובשחיטת אמו הטריפה לא הותרה שהרי הוא כאחד מאיבריה.

לרבא, אף לחכמים המתירים בן ט' חי בבהמה כשרה, נמי יהא מותר ולד זה על ידי שישחטנו. דהיתרא הוא דרבי ביה רחמנא מכל בבהמה תאכלו, שאם רצה אוכלו בשחיטת אמו. אבל אם צריך הוא לשחיטת עצמו כגון שליל של טרפה, שוחטו ומותר, שהוא נותר בב' מד' סימנין; או בושט וקנה שלו, או בושט וקנה של אמו.

דף ע"ה ע"ב

• **רב חסדא** אמר, השוחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי, טעון שחיטה להתירו באכילה – דבשחיטת אמו שהיא טרפה אינו נותר. וכיון שצריך שחיטה בפני עצמו, חייב בנתינת מתנת כהונה של זרוע לחיים והקבה¹⁰. ואם מת הולד בלא שחיטה, אין דינו כנבילה, אלא טהור הוא מלמא במשא כיון דשחיטת אמו מטהרתו.

הקשה לו **רבא**, לכאורה הא דאמרת שאותו ולד מותר על ידי שחיטה, היינו **כרבי מאיר** שסובר דבן פקועה שייך בו שחיטה. דאילו לרבנן הסוברים שבן פקועה אין טעון שחיטה, לכאורה לא מהני ליה שחיטה דידה, דכבר שחוט ועומד הוא. ואם כן קשה, דהא דאמרת שאם מת הולד אין דינו כנבילה אלא טהור הוא מלמא במשא, היינו **כרבנן** שסוברים דשחיטת אמו מהני לולד.

אמר לו **רב חסדא**, ליטעמין, למה לא הקשית כן על הא דשנה **רבי חייא** ברייתא כמותי, שהשוחט את הטריפה ומצא בה בן ט'

¹⁰ שהוא בכלל 'זרעתי הזכר' של צהמה טהורה דלריך ליתן מתנות כהונה אלו.

"והא דלעיל אמר רבא צעמנו דלף לדברי הממיר מותר משום דלרצעה סימנין אפשר ציה רחמנא, דתר דשמעה מרז חסדא אמרה; מאירי.

יש שכתבו שצריך לגרום כאן 'רצה', אבל בכל הספרים נמצא 'רצא'; רשב"א.

קנין תורה

גליון

שאל ממנו **אדא בר חבו**, הא אמר **זעירי** בשם **רבי חנינא**, הלכה כרבי שמעון שזורי, וכן היה רבי שמעון שזורי מתיר בבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות. ואפילו **רבי יוחנן** שהולק על זעירי היינו רק לגבי בנו, אבל בהבן פקועה עצמו מודה הוא דאין צריך שחיטה. ואם כן למה פסק שהבן פקועה צריך שחיטה.

אמר לו **רב אשי**, **רבי יוחנן** לא אמר כן אלא לדברי רבי שמעון שזורי – שאף הוא לא התיר אלא בבן פקועה עצמו ולא בבנו. אבל לא פסק רבי יוחנן כוותיה, ולעולם יכול לסבור כחכמים דמשהפרים על גבי קרקע צריך שחיטה.

הקשה לו **רב אשי** עוד, הא אמר **רבין בר חנינא** בשם **עולא** בשם **רבי חנינא**, הלכה כרבי שמעון שזורי. ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי במשנתנו הלכה כמותו.

אמר לו **רב אשי**, אני סבירא לי כדאמר **רבי יונתן**, הלכה כרבי שמעון שזורי רק בשני דינים אלו:

(א) **מסוכן**; דתנן בראשונה היו אומרים היוצא בקולר שנתחייב מיתה למלכות ואמר 'כתבו גט לאשתי', הרי אלו יכתבו ויתנו הגט. דאף על גב דלא אמר 'תנו', דעתיה שיתנו לה ועשאן שלוחים אף לגרש אלא שהיה בהול על נפשו. חזרו לומר אף המפרש מן היישוב לים והיוצא בשיירא למדברות הדין כן. ורבי שמעון שזורי אמר אף בהמסוכן מתוך חליו הדין כן.

(ב) **תרומת מעשר של דמאי**; דתנן, תרומת מעשר [שהוא מעשר מן המעשר, דהיינו חלק אחד ממאה] של דמאי שחזרה למקומה והרי הן מדומעין – שאין תרומה עולה אלא באחד ומאה כנגדו – ואין כאן אלא מאה, והרי הוא הפסד גדול. אמר רבי שמעון שזורי אף בחולבי שואלו לעם הארץ אם עשרן ואוכלו על פיו אם אמר עשרתים, הואיל ואין כאן תקנה הקילו לו חכמים לסמוך על דבריו.

וכיון דאשמעינן הלכה כרבי שמעון שזורי רק בשני דינים אלו, שמע מינה דבבן פקועה שהפרים על גבי קרקע, אין הלכה כמותו אלא כחכמים שמעון שחיטה.

• אמר **רב משרשיא**, לדברי האומר 'חוששין לזרע האב"ה, בן פקועה הבא על בהמה אחרת מעלייתא, הולד אין לו תקנה. שהרי הוא כמי שאין לו אלא סימן אחד מצד אמו, שהסימן השני שמצד האב שחוט ועומד הוא, שאין שחיטה נוהגת בו וכשיטת חכמים במשנתנו, ולא סבירא ליה הא דאמרו אמוראי ד' סימנן הוכשרו בו, ובתורה בחד סימן לא מיתבשרה, והאי סימנא בתרא לא מצטרף לקמא, שאין לך שהייה גדולה מזו, שהראשון שחוט משנולד.

• בענין מחלוקת **חכמים ורבי שמעון שזורי**:

ללישנא קמא אמר **אביי**, אף חכמים החולקים על רבי שמעון שזורי וסבירא להו דמדהפרים על גבי קרקע צריך שחיטה, מודי **בקלוט שהוא בן פקועה** שהוא מותר בלא שחיטה, ואף אם הלך על גבי קרקע. דכל מלתא דתמיהא מידכר דכירי אינשי, שמתוך שקול יוצא עליו מאז קלוט זה בן פקועה הוא, תמיהין על קליטותו וזוכרין את כל דבריו.

ללישנא בתרא אמר **אביי**, הכל מודים רק **בבן פקועה שהוא קלוט בן קלוטה** [שנמצא הקלוט בתוך הקלוטה], שהוא מותר בלא שחיטה אף כשהלך על גבי קרקע, משום דשני תמיהות זוכרים אנשים, ואין לגזור שמא מתוך זה יאמרו דשאר בהמות אין צריכים שחיטה. [ואבל בחד תמיהה לבד לא מודין].

• **זעירי** אמר בשם **רבי חנינא**, הלכה כרבי שמעון שזורי שאפילו הפרים הבן פקועה והלך על גבי קרקע, אינו צריך שחיטה. וכן היה רבי שמעון שזורי מתיר בבנו ובן בנו של פקועה עד סוף כל הדורות, לאכלם בלא שחיטה.

אבל **רבי יוחנן** אמר, דרך הבן פקועה עצמו מותר בלא שחיטה, אבל בנו של בן פקועה צריך שחיטה.

אדא בר חבו היה לו בן פקועה שנתקיים וגדל, ונפל עליו זאב שטרפו ולא היה יכול עוד לחיות. אמר לו **רב אשי**, שישחטנו מיד, וברבנן דסבירא להו שאם הפרים על גבי קרקע מעון שחיטה.

¹ היינו שיטת חנניא לקמן (דף ע"ח:), דסובר שיש איסור 'אותו ואת בנו' גם על אב ובנו, משום דזרעו של האב מתייחס גם אליו.

² [ולעיל פ' רש"י באופן אחר, שחזי משני הסימנים בא מן אביו וכשחוטין הם].

³ ואין צריך שיהא גם האם בת פקועה; ים של שלמה סי' י', ש"ך יו"ד סי' י"ג סק"ז.

⁴ אף על גב דסבר כרבנן דכיון שהפרים על גבי קרקע צריך שחיטה, לא חסר משום דרוסת הזאב. דדוקא בשחיטה גזרו לצריך שחיטה משום דמיפרסמא, אבל טרפות ידידה לא מיפרסמא כל כך, ולכן היה מותר על ידי שחיטה אף דהוה טריפה; תוספות ד"ה דנפל.

⁵ האי דנקט אף בחול, משום דקמתי רישא הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות, ושכח לעשרו דמאי, שאלו בשבת, דמשום כבוד שבת החירו לו לסמוך עליו, אם אמר לו עשרתים, ואוכל על פיו, אותה סעודה לבדה ולמוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר, והדר קמתי לה דרבי שמעון שזורי.

בהמה שנחתכו רגליה

שלשה עצמות יש בירך; (א) ארכובה התחתונה, והוא בעליונו של עצם הנחתך עם הפרסות כשמפשיטין הבהמה, ואותה ארכובה נקראת 'ארכובה הנמכרת עם הראש'. **(ב)** למעלה הימנה הוא עצם האמצעי והנקרא שוק, וצומת הגידין בתחתיתו וסמוך לפרק ארכובה הנמכרת עם הראש, וראשו העליון הוא 'ארכובה העליונה'. **(ג)** למעלה מארכובה העליונה הוא עצם העליון ה'קולית' התחובה באליה.

תנן במשנתנו דין בהמה שנחתכו רגליה האחרונים; אם נחתכה מן הארכובה ולמטה, הבהמה כשרה. נחתכה מן הארכובה ולמעלה, הבהמה פסולה.

וכן אם ניטל צומת הגידין ושלשה חוטין שנוטלין מנקרי הבשר מתלולית העצם שהוא למעלה מארכובה התחתונה, הבהמה פסולה.

בגמ' יש שני שיטות בפירוש המשנה מהו 'מן הארכובה ולמטה', ומהו 'מן ארכובה ולמעלה'.

(א) רב יהודה אמר בשם רב בשם רבי חייא, משנתנו דאמרה 'מן הארכובה ולמטה כשרה' היינו למטה מן הארכובה סמוך לה מיד, ומה שאמרה 'מן הארכובה ולמעלה פסולה' היינו למעלה מן הארכובה מיד. והארכובה דאירי בה המשנה היא ארכובה התחתונה ממש, הנקרא 'ארכובה הנמכרת עם הראש'.

(ב) עולא אמר בשם רבי אושעיא, 'ארכובה' הנאמרה במשנתנו היינו 'ארכובה העליונה' ושבבעליונו של עצם האמצעי, שכנגדו בולט עצם בירך גמלי.

²⁰ וכזה רש"י [ע"פ בחר"ם] דמה שאמר שהיא למטה מן הארכובה סמוך לה מיד ולמעלה מן הארכובה סמוך לה, היא ההכרח שלו לומר שארכובה שאמרו היינו ארכובה התחתונה הנמכרת עם הראש. דאין לומר דהיא 'ארכובה העליונה' שצין הקולית ועצם האמצעי, וכל שנחתכה למטה הימנה כלל עצם האמצעי שבו צומת הגידין הבהמה כשרה. דהא תנן במשנתנו, דאפילו ניטלה צומת הגידין שהוא בשיפולי של עצם אמצעי הוה טריפה, וסבירא ליה דכל שכן כשנחתך בגובהו למעלה ממנו. ואם כן היינו צריכים לפרש 'למטה' היינו למטה מכל עצם האמצעי, מתחת לצומת הגידין. אבל כיון ד'למטה' היינו למטה ממש, בעל כרחך איירי בארכובה התחתונה ממש.

²¹ והכי תניא בגמ' בזכרות (דף מ"א), דאזוהי ארכובה ניכרת בגמל. דתנן, ונב העגל שאינה מגעת לערקוב [ארכובה] היו מוס לפסול, ותני עלה קפך [קשר] העליון ולא קפך התחתון, וכנגדו בגמל ניכר.

הקשה לו עולא לרב יהודה, בשלמא לדידי דאמינא דארכובה במשנתנו היינו 'ארכובה העליונה', מובן למה קתני אחר כך דאם ניטל צומת הגידין הבהמה טריפה. דאף על גב שאם נחתך העצם בגובהו למעלה מן צומת הגידין הבהמה כשרה, היכא דנחתך בשיפולי העצם – במקום צומת הגידין הוה טריפה. אלא לדידך דאמרת 'ארכובה תחתונה' היינו 'ארכובה הנמכרת עם הראש', ומה דאמרה משנתנו 'למעלה' מארכובה היינו סמוך לה ממש – הרי היינו מקום צומת הגידין, ולמה קתני אחר כך 'וכן שניטל צומת הגידין', הא היינו הך.

תירץ רב יהודה, דברישא השמיענו המשנה שאם נחתכה שם רק הארכובה ולא צומת הגידים – כמו נשבר העצם והגידין קיימין הבהמה טריפה. ובסיפא השמיענו שאם ניטלה צומת הגידין – אף אם לא נחתכה הארכובה, הוה גם כן טריפה.

הקשה לו עולא, הא קתני ברישא דמשנתנו ד'נחתכו' רגליה מן הארכובה ולמעלה, ומשמע דנחתכו לגמרי ואפילו הגידין. ואם כן למה תנא שוב שניטל צומת הגידין, ושתק רב יהודה.

לאחר שיצא עולא, אמר רב יהודה לעצמו, למה לא תירצתי לעולא דכוונת רישא דמשנה הוא ד'למטה' כשרה היינו כשנחתכה למטה מן הארכובה ומצומת הגידין, ו'למעלה' פסולה דקתני לאו למעלה מיד משמע, אלא בגובהו של עצם למעלה מן הצומת הגידין שהיא טריפה. ואחר כך בסיפא אמרו וכן שניטל הצומת הגידין, שאם נחתך בתוך צומת הגידין נמי הוה טריפה.

ולא זו אף זו קתני, לא זו דנחתכה בגובה, אלא אף בצומת הגידין נמי הוה טריפה.

שוב אמר רב יהודה לעצמו, שפיר עשיתי שלא אמרתי לו כן. דוכי לא אמרתי הגון דרישא 'מן הארכובה ולמעלה פסולה' היינו כשנחתך הארכובה בלא צומת הגידין, וסיפא ד'ניטל צומת הגידין' היינו שנחתך הצומת בלא הארכובה. ועל זה הקשה לי עולא מלשון המשנה דקתני 'נחתכו' דמשמע לגמרי – הארכובה וגם צומת הגידין. הכא נמי אם הייתי אומר לו תירוצי זה היה מקשה לי מלשון המשנה דקתני 'מן הארכובה ולמעלה', דמשמע בסמוך לו מיד, והיינו במקום צומת הגידין.

²² והא ליכא למימר דברישא תנא נחתכה ארכובה עם צומת הגידין, ונסיפא תני שניטל צומת הגידין בלא ארכובה דגם היא טריפה, דאם כן יתני רק ד'ניטל צומת הגידין' וכל שכן שאם נחתכו צומת הגידין וגם הארכובה דהוה טריפה.

²³ משא"כ אם הכוונה למקום צומת הגידין ממש, לא שייך לומר לא זו אף כיון דנחתכו בכלל ניטלו צומת הגידין הוא; בחרש"א.

²⁴ אבל לעולא דמפרש לה על ארכובה העליונה ניחא, דמאי לפרש 'מן הארכובה ולמטה כשרה' למטה מיד, אף על גב דלא כלל במקום למטה מהארכובה כשרה

קנין תורה

• **רב אושעיא** הקשה על דברי **עולא** וללשנא בתרא דרב יהודה, דהאיך אפשר שאם חותכין עצם האמצעי למעלה ממקום צומת הגידין הבהמה כשרה, ואילו אם נחתכה העצם למטה במקום צומת הגידין הבהמה טריפה.

אמר **רב אשי**, וכי יש לדמות טרפות להדדי, אין אומרים בטרפות זו דומה לזו, שהרי חותכה מכאן ומתה, וחותכה מכאן וחיה.

מקום צומת הגידין

נחלקו אמוראי **אליבא דרב אסי**, מהיכן מתחיל צומת הגידין מלמטה:

(א) **לרבה**, ממקום שיוצאין הגידין מן העצם ומהלכין בבשר הרגל והעצם למעלה מן הפרק הוא ערום בלא בשר, כשתים ו' אצבעות והגידין אדוקין בו, וממקום שמתפרשין ממנו ולמעלה מתחיל מקום צומת הגידין.

(ב) **לרבה בר רב הונא**, במקום שהגידין אדוקין בעצם השוק, עד הפרק.

(ג) **לרבא בריה דרבה בר רב הונא** בשם **רב אסי**, עצם קמץ יש המחבר ארכובה התחתונה עם השוק הנקרא 'ערקום', וכל הגידין למעלה מן הערקום הוה 'צומת הגידין', וכל מקום שיחתכו שם הוה טריפה. [ושיעור זה מתחיל יותר למטה משני דעות הנ"ל].

(ד) **ההוא מרבנן** ישב לפני **רבי אבא** ואמר, אפילו נחתכו גידין כנגד הערקום עצמו גם כן הוה בכלל צומת הגידין [והוא מחמיר אפילו יותר מרבא בריה דרבה בר רב הונא]. אמר **רבי אבא**, שלא ישמעו לו לפי שהוא מחמיר יותר מדי. דאמר **רב יהודה**, ש'צומת הגידין' הוא ממקום שפותחין הטבחין להפריש הבשר מן העצם כשמונקרין אותו, ורוצין ליטול אותן גידין. והיינו למעלה מן הערקום, ולא כנגד הערקום עצמו, וכשיטת **רבא בריה דרבה בר רב הונא** בשם **רב אסי**.

רב יהודה אמר בשם **שמואל**, ד'צומת הגידין' הוא המקום שהגידין צומתין ומוחברין יחד, ונראין כגיד אחד.

⁶⁶ ואחר שנחלקו ולא איפשר הלכתא כמאן, נשל תורה הלך אחר המחמיר דטריפות הם מדאורייתא.

⁶⁷ רש"י מציא לשון אחר, שהוא המקום דכשמשפיעין הבהמה משם מתחילין לפתוח ולהפשט עור של רגלים האחרונים.

⁶⁸ והיינו למעלה מהערקום; דברי חמודות אות ל"א.

• **רב פפא** שנה לדברי **רב יהודה** בשם **רב** בשם **רבי חייא** באופן אחר, דלעולם 'ארכובה' במשנתנו הוא ארכובה העליונה וכמו שאמר **עולא**. והא דקתני שאם נחתכה 'למטה' כשרה, אין פירושו למטה מיד דהיינו כל עצם האמצעי – דהא זימנין שאם חותכה הוה טריפה, באופן שחתכה בצומת הגידין. אלא הכי קאמר, 'למטה' מאותה ארכובה עליונה ומעצם אמצעי כולו, דהיינו שנחתך בעצם התחתון – הבהמה ודאי כשרה. ולמעלה היינו כשנחתכה למעלה מן הארכובה ומצומת הגידין, דהיינו בקולית – הבהמה טריפה כל מקום שיחתך. והא דקתני בסיפא 'וכן שניטל צומת הגידין, היינו שאם נחתך עצם אמצעי, יש מקום שהיא טריפה – כגון אם חתכה בצומת הגידין, ויש מקום שהיא כשרה – כגון שחתכה למעלה מצומת הגידין'.

תמצית השיטות בנחתכה הארכובה:

(א) **נחתך מן הארכובה עליונה ולמעלה: לכולי עלמא** הבהמה טריפה.

(ב) **נחתך עצם האמצעי: ללשנא קמא דרב יהודה**, הבהמה טריפה בכל אופן. **לעולא**, וללשנא בתרא דרב יהודה הדבר תלוי; אם נחתכה צומת הגידין, הבהמה טריפה. ואם לא נחתכה צומת הגידין, הבהמה כשרה.

(ג) **נחתך מארכובה התחתונה ולמטה: לכולי עלמא** הבהמה כשרה.

כמו כנגד צומת הגידין, מכל מקום כיון דמיתוסס למטה מיד, ולמעלה מיד, ניחא; תוספות ד"ה כחא.

⁶⁹ ולפי לשון זה לא נחלק רב יהודה על עולא אלא פירש דכיון; מאירי.

⁷⁰ ופסק רש"י דהלכה כלישנא קמא דרב לחומרא, דלמעלה מארכובה התחתונה כל מקום שיחתך טריפה, וכן ניטל צומת בלא ניטל הארכובה. משום דאף שנשאר רב יהודה בקושיא, לא חזין דהדר ביה רב.

וכתב רש"י שכן מצוה לקמן (ע"ב) דפסקי רב הלכתא הכי אפילו כשנשבר העצם, וכל שכן כשנחתך הארכובה לגמרי. [והיינו דשם אמר שמואל שאף כשנשבר העצם למעלה מהארכובה הבהמה מותרת, ורק האבר אסור. ורב אמר דאם נשבר למעלה הכל אסור, ורק למטה מהארכובה יש לחלק דהאבר אסור והבהמה מותרת. והקשה רב נחמן לשמואל, יאמרו אבר שממנה היה מוטל באשפה והיא מותרת. ובשלמא אם נפרש דברי רב על ארכובה התחתונה, ניחא למה לא הקשה רב נחמן רק על שמואל ולא על רב, דהא לדידי' כל שלמעלה מן הארכובה התחתונה טריפה, ולא מכאן אלא למטה מן הארכובה שאין הבהמה היה ממנו. אבל אם נפרש דכיון על ארכובה העליונה, הרי לרב נמי קשיא, דהא היה נמי מכשיר הבהמה כשנשבר בעצם האמצעי שממנו היה, שהרי יש בו צומת הגידין, אע"פ שהאבר אסור ומוטל באשפה; רש"י א].

⁷¹ והיינו מהתחלת ארכובה התחתונה ולמטה, והיינו כל עצם התחתון, אבל למעלה הימנו, ואף צין הפרקים טריפה; רא"ש.

(ג) **ללישנא קמא** אמר **רב יהודה** בשם **רב**, צומת הגידין שאמרו היינו 'ברובו', שאם נפסק רובו אפילו של אחד מהם, מרפה.

אבל אמר **רב יהודה** **ששמואל** הקשה עליו, דהרי אפילו אם נחתך האחד מהם לגמרי עדיין נשארו שני חומין ורובו קיים, ולמה הוה הבהמה מריפה. ודייקו בגמ', שלפי דברי **רב יהודה**, לא נחלק **שמואל** על **רב** אלא משום דנשארו על כל פנים שני חומין, אבל אם לא נשארו שני חומין, מודה הוא שהבהמה מריפה.

ואם כן הולך **רב יהודה** על הא דאמר **רבנאי** בשם **שמואל**, דנפסקה 'צומת הגידין' כשרה אפילו לא נשתייר בה אלא כחוט הסרביל של צמרלז [שמעמדין בית הצואר שלו בחוט].

(ד-ה) **ללישנא בתרא** אמר **רב יהודה** בשם **רב**, דצומת הגידין שאמרו היינו 'ברובו', כלומר כשנפסק רובו של כל אחד ואחד מן החומין.

ואמר **רב יהודה** **דשמואל** הקשה עליו, דאף כשנפסק רובו של כל אחד הרי עדיין קיים לפחות שליש מכל גיד שלא נחתך, ולמה הוה הבהמה מריפה.

ולשון זה של **רב יהודה** בשם **שמואל**, אף כשנפסק רובו של כל אחד כיון שעדיין קיים שליש מכל גיד כשרה. מסייע להא דאמר **רבנאי** בשם **שמואל**, דצומת הגידין שאמרו, אפילו לא נשתייר בה אלא כחוט הסרביל, כשרה.

צומת הגידין בעופות: בעופות יש ששה עשה חומין בצומת הגידין, ואם נפסק אף אחד מהם העוף מריפה. אמר **מר בר רב אשי**, הייתי עומד אצל אבי – **רב אשי** כאשר הביאו לפניו עוף, ובדק בצומת הגידין ולא מוצא שם אלא חמושה עשר גידין. אולם ראה שאחד מהם היה שונה מחביריו שהיה עב יותר. נפצו ומצא שהיו שני גידין מחוברין יחד.

^א היינו אפילו אחד מחטין הדקין; רשב"א.

^ב ואפילו העצה, דמ"מ אחי איכא רוב מנין; תורת הבית להרשב"א.

^ג אפילו כשנפסקו שלשתן, ואע"ג שלא נשתייר כלל אחד אלא כחוט הסרביל; ר"ן.

^ד כן מנואר בבית יוסף נזכר ספר התרומה נדעת רש"י דהוה שיעור חדשה, [ואולם ברשב"א מנל דהך לישנא בתרא אחי שפיר אליבא דמר בר רב אשי, והא דאמר רב להך לישנא 'ברוב כל אחד ואחד' לאו למימרא דעד דאיכא רוב כולוה תלתא כשירה, אלא לומר דאע"ג דאיפסק רוב מרי קטני לא מיטרפא עד דאיפסק נמי אלימא כהדיהו, אי נמי אפשר לומר דהכי קים להו לרבנן דאי אישתייר חד מינייהו שלם, ומיעוטן דמרי אחריני כשירה, עד דאיפסקו מרין לגמרי והוא דחד מינייהו אלימא, או דאיפסקו רוב כל אחד מכולהו תלתא].

^ה משום דשנפסק אחד מהן סוף כולן ליפסק; תוספות ד"ה איפסקו.

• הגמ' מביאר עד איזה מקום למעלה הוה מקום 'צומת הגידין': **רב יעקב** אמר, דכאשר היה אצל **רב יהודה** אמר בשם גברא רבה והיינו **שמואל**, שהוא ממקום שהגידין צומתין עד המקום שהגידין מתפשטין לתוך בשר השוק.

והוסיף **אביי** לפרש **שבבהמה גסה** שיעורו מתחילתו ועד סופו אורך ארבע אצבעות.

בהמה דקה נתן **אביי** כמה סימנים למקום צומת הגידין; (א) במקום שהגידין בולטין הרי הם צומת הגידין, אבל במקום שהם נבלעים בתוך הבשר אינן צומת הגידין. (ב) במקום שהגידין קשים הוה צומת הגידין, אבל לאחר שנכנסין בבשר ונעשים רכים ואינן צומת הגידין. (ג) במקום שהגידין עבים הוה צומת הגידין, אבל במקום שהם דקים אינן צומת הגידין. (ד) במקום שהגידין הם לבנים הוה צומת הגידין, אבל במקום שאינן לבנים לא הוה צומת הגידין. אבל **מר בר אשי** מחמיר יותר, וסובר דאפילו במקום שהם צלולים ורק לבנים קצת, גם כן הוה מקום צומת הגידין אף על פי שאינן לבנים לגמרי.

דף ע"ז ע"ב

בחתוכת כמה גידין נעשה הבהמה מריפה

צומת הגידין של בהמות: שלשה חומין יש בצומת הגידין של בהמות, אחד מהם עבה ושנים דקים. ונחלקו אמוראי כמה מהם יחתכו שיהא הבהמה מריפה:

(א) **לאמימר** בשם **רב זבדי**, אם נפסק העבה נעשה מריפה, לפי שאז הלך לו רוב בנין הגידין. וכן אם נפסקו שני הדקים, נעשה מריפה, לפי שהלך רוב מנין הגידין.

(ב) **למר בר רב אשי**, אם נפסק רק העבה אינה מריפה, דהא עדיין איכא רוב מנין. וכן אם נפסקו רק שני הדקים אינה מריפה דעדיין איכא רוב בנין. ורק אם יחתך העבה ואחד מן הדקים יהא הבהמה מריפה.

^א פסק רש"י דכמר בר רב אשי קיימא לן בכל דוכתי, מון משני מקומות כחז אודיתא (מס' סנהדרין דף כט:) ומיפך שבעה (מס' שבעות דף מא.). נמיהו הראשונים הביאו נזכר רש"י, דבהך פלוגמא דמספר הגידין ק"ל להחמיר כאמימר או אפילו יותר דאפילו כפסקת חוט אחד מהדקין נעשית מריפה. וכתב הרשב"א דאפשר דלא היה להם הגירסא בהך מימרא 'מר בר רב אשי' (ורק כהא דלעיל בחיזורי חייג); עי' רשב"א, מור וב"י ושאר נוס' ס' י"ז סעיף ז'.

נשבר העצם ולא נחתך

תנן במשנתנו, אם נשבר העצם ולא נחתך, אם רוב הבשר קיים, שחיטת הבהמה מטהרת, והוא מותר באכילה. ואם לאו אין שחיטתו מטהרת, ואפילו כשהבהמה מותרת [ואסור משום ובשר בשדה טריפה כדאמרינן לעיל (דף ע"ג): להביא האבר והבשר המדולדל]. ונחלקו אמוראי באיזה מקום נאסר האבר או הבהמה משום שבירת העצם:

לרב, אם נשבר העצם למעלה מן הארכובה והתחתונה; ורוב בשר שעל השבירה קיים – שעור ובשר חופין רוב העצם, בין האבר ובין הבהמה מותרים. ואם לאו, בין האבר ובין הבהמה אסורים. ואם נחתכה למטה מן הארכובה, אם רוב הבשר קיים, בין האבר ובין הבהמה מותרים. ואם לאו, האבר אסור משום אבר המדולדל, והבהמה מותרת.

ולפי זה משנתנו דתני שאם אין רוב הבשר קיים אין שחיטתו מטהרת, דמשמע רק האבר אסור אבל הבהמה עצמה מותרת, קאי אלמטה מן הארכובה.

לשמואל, בין למעלה מן הארכובה ובין למטה מן הארכובה; אם רוב הבשר קיים, זה וזה מותר. ואם לאו, האבר אסור ובהמה מותרת.^א

ולפי זה איירי משנתנו בין אם נשבר העצם למעלה מן הארכובה, ובין נשבר למטה מן הארכובה.

מתחלה הקשה **רב נחמן על שמואל**, האיך אפשר דהאבר אסור והבהמה מותר, הרי יאמרו אנשים בתמיה אבר ממנה מוטל באשפה ואסור באכילה, ושאר הבהמה מותרת. אמר לו **רב אחא בר רב הונא**, הרי **לרב** נמי כשנחתך למטה מן הארכובה, יאמרו וכי אבר ממנה מוטל באשפה ואסור באכילה, ושאר הבהמה מותרת.

אמר **רב נחמן** הכי קאמינא, שיאמרו אנשים כשיראו חלק למעלה מן הארכובה מוטל באשפה, הרי אבר שחיה ממנה – שהנשמה תלויה בה, מוטל באשפה לפי שהוא אסור באכילה, ושאר הבהמה מותרת.

להלכה: מתחלה שלחו מארץ ישראל, דהלכה כרב שאם נשבר למעלה מן הארכובה ואין רוב הבשר קיים גם הבהמה

אסורה. אחר כך שלחו כוותיה דשמואל, שרק האבר אסור אבל הבהמה מותרת. ושוב שלחו דהלכה כוותיה דרב שגם הבהמה אסורה באכילה. והוסיפו, שהאבר עצמו מטמא במשא, משום דשחיטה עושה ניפול.

הקשה **רב חסדא** מהא דשנינו בברייתא דסוברים חכמים שבהמה שהוציא עובר את ידו, ושחט את אמו, ואחר כך חתכה לידו של עובר שהבשר אינו אלא מוגע טריפה שחוטת. והביאו ראיה לדבריהם מטריפה ששחיטתה מטהרתה מידי נבלה, אף שאינה מתירתה באכילה. והשיב להם **רבי מאיר** שאין להביא ראיה ממנה, ששחיטת טריפה דין הוא שתטהרנו ואת אבר המדולדל בה, כיון שהיא גופה. אבל אין ללמוד ממנו שתטהר את האבר של עובר דבר שאינו גופה. הרי מבואר דאין שחיטה עושה ניפול באבר מדולדל לטמא במשא, אלא השחיטה מטהרתה.

אמר לו **רבה**, למה הקשה מברייתא שאינה ידוע לכל, הרי יש להקשות כמו כן ממשנה השגורה בבית המדרש בפי כולם. דתנן לקמן (דף קכ"ז ע"א), בהמה שהיו אבר ובשר מדולדלין בה, אם נשחטה הבהמה, **לרבי מאיר**, הוכשרו בדמיה לקבל טומאת אוכלין. **ולרבי שמעון**, לא הוכשרו וצריכין הכשר אחר לקבל טומאה [דסובר שאין בהמה נעשית יד לאבר להביא הכשר עליה]. הרי מבואר דצריכין הכשר שיקבלו טומאת אוכלין, אלמא אין בהם טומאת נבלות.

תירץ **רב חסדא**, דלא הקשה מן המשנה לפי שאפשר לדחות בדדחו לעיל (דף ע"ג ע"ב) דהא ד'הוכשרו' דמשמע דאין בה טומאה דעצמה, לא קאי אלא על בשר המדולדל, ולא על האבר. דאף אי הוה סבירא לן דשחיטה עושה ניפול, הוה הבשר כבשר הפורש מן החי ומהור דגידין ועצמות בעינן שיטמא משום אבר מן החי.

רבי זירא עלה לארץ ישראל, ומצא רב ירמיה בר אבא שהיה תלמידו של רב, ואומר להא שמעתתא דרב, שאם נשבר למעלה מן הארכובה שניהם אסורים – האבר והבהמה. אמר לו רבי זירא, יפה אמרת וכן אמר 'אריוך בבבל' דהיינו שמואל^ב. ואף דמתחילה נחלק שמואל על רב, לבסוף חזר בו וסובר כוותיה דרב.

נשבר העצם ויצא לחוץ

שנינו בברייתא, נשבר העצם ויצא לחוץ; אם עור ובשר חופין את רובו, מותר. ואם לאו, אסור. ונחלקו אמוראי כמה הוא 'רובו':

^א וכמבואר דצדרי רש"י לעיל (ע"א ד"ה וכלישנא קמא) עי' הערה כ"ט.

^ב ואף על גב דלס נחמך הרגל שם הנהמה טריפה, שאני נשבר העצם שעדיין הגידין קיימין.

^א קרא לו כן על שם 'אריוך מלך אלסר', משום דהלכתא כוותיה דרבי.

קנין תורה

רכים, יצא ידי אכילת פסח. הרי מבואר דגידין שהם עכשיו רכין אף על פי שסופן להקשות, בשרי^ט נינהו. (ב) התורה חסה על ממונן של ישראל^י.

הקשה לו רב פפא לרבא, הא ריש לקיש במס' פסחים (דף פ"ד). חולק על רבי יוחנן, וסובר דאין נמנין בקרבן פסח על גידין שסופן להקשות משום דאין דינן כבשר. והרי מריפה איסור דאורייתא הוא ויש לנו לילך אחר המחמיר, ואתה אמרת למאי ניהוש להו, ושתק לו רבא.

ואף דאמר רבא הלכה כריש לקיש לגבי רבי יוחנן רק בשלשה דברים^י, ולא יותר. ואם כן בהך פלוגתא דגידין שסופן להקשות הוה הלכה כרבי יוחנן דאף על גב שסופן להקשות דינן כבשר. מכל מקום הסכים לו רבא לרב פפא, ולא רצה לפסוק כרבי יוחנן. דשאני הכא במחלוקת זו של גידין שסופן להקשות שחזר בו רבי יוחנן והודה לריש לקיש, ואמר כל מידי דסופן להקשות, בתר סוף אזלינן. דמעיקרא סמך רבי יוחנן על הא דתנן לקמן (דף קכ"ב). עור הראש של עגל הרך, הוי כבשר לענין טומאת אוכלין ונבלות ואף על גב דסופו להקשות. אבל אחר כך אוקמיה לההוא מתניתין כיחידאה.

שריש לקיש שאל מרבי יוחנן, אם עור הראש של עגל הרך מטמא, אמר ליה רבי יוחנן דאינו מטמא הואיל וסופו להקשות. הקשה לו ריש לקיש מהמשנה דתנן אלו שעורותיהן כבשרן, ומנה ביניהם עור הראש של עגל הרך, הרי מבואר דעור שסופו להקשות דינו כבשר^י. אמר לו רבי יוחנן, אל תקניטני ממשנה זו, שבלשון יחיד אני שונה אותה, כלומר יחידאה היא ולא סבירא לן כוותיה. הרי מבואר דחזר בו רבי יוחנן מדבריו, וסבירא ליה דכל שסופו להקשות, אין דינו כבשר.

• פעם היה בהמה שנשבר בה עצם ויצא לחוץ, וניטל ממנו מעט מן העצם שנעכל ונפל לארץ. הובא בהמה לפני אביי להורות מה דינה, השהה אותה אביי שלשה רגלים לשאול הלכה

(א) לרב דימי בשם רבי יוחנן, היינו כשלא יצא רוב עובי השבירה^י לחוץ, אלא מיעוט חלל העצם נגלה, ורובו נכסה.

(ב) ליש אומרים, עוביו של עצם לא מועלה ולא מוריד. אלא אם רוב היקף הבשר שמביב העצם על השבר קיים, אפילו נהפך חלל העצם ויצא דרך נקב קטן, כשר. ואם רוב היקף העצם סביב השבירה מוגלה, אפילו כיוון בליטת ראש השבירה לצד בשר הקיים והרי כל חלל העצם נכסה בתוכה, אפילו הכי אסור.

(ג) רב פפא פסק להלכה, דבענין שניהם להתיר – רוב עוביו וגם רוב הקיפו.

• עולא אמר בשם רבי יוחנן, עור הרי הוא כבשר – ואם ניטל הבשר מתחת העור והעור חופה את עוביו והקיפו, כשר. שאל ממנו רב נחמן, כיון דבברייתא שנינו 'עור ובשר' משמע דצריך להיות שניהם עור ובשר. ואם כן למה לא אמר עולא ש'עור מצטרף לבשר', לחומרא דצריך חציו עור וחציו בשר^י. אמר לו עולא, דאנן מפרשינן^י הברייתא דהכי קאמר, 'עור או בשר', ולכן אין צריך לצירוף בשר להעור אלא דהעור בלבד נמי מגין על העצם.

לאיכא דאמרי, אמר עולא בשם רבי יוחנן, 'עור מצטרף לבשר' וצריך להיות לפחות חצי בשר ורק חציו יכול להיות עור. שאל ממנו רב נחמן, ולמה לא אמר חומרא יותר גדול, ד'עור משלים לבשר' דבאמת צריך רוב הכיסוי שיהא בשר ורק מיעוטו יכול להיות עור, כדי שיצטרף בין שניהם לכיסוי רוב העצם.

אמר לו עולא, אני יודע עובדא שהיה בר גוזל בביתו של רב יצחק שנשבר לו עצם ברגלו והיה מחופה בחצי בשר וחצי עור, והכשירו רבי יוחנן. הרי מבואר דאין צריך שיהא רוב בשר שיהא כשר. אמר לו רב נחמן, אין משם ראיה, דבר גוזל רכך עורו, ולפיכך עורו חשוב כבשר.

דף ע"ז ע"א

• פעם היה בהמה שנשבר העצם, וגידין רכין היו מצטרפין לבשר וחופין רוב עצם הנשבר. רבא פסק שכשרה, וביאר, דלמאי ליחוש להו; (א) הא אמר רבי יוחנן, אדם הנמנה עם חבורה לאכול מקרבן פסח רק מגידין שסופן להקשות, כיון שהם עכשיו

^י חלל העצם שנמקו הנשבר קרי כח עובי השבירה; מעדני יום טוב.

^י צבצר לחוד ודאי סגי כמבואר במתני, אלא דר"ל דעור לא מהני רק לחצי ולא יותר; תפארת יעקב.

^י עפ"י תורת חיים.

לבשר בעצם דעלמא, ומתוך שהוא מוציא דם מתחבר הבשר ונמשך זה אצל זה ומתרפא. אבל אין לסרמו בברזל, דאז רק עושה הריצים בבשר ומכאיב המכה, וכיון שאפשר להתרפאות כשרה.

אמר **רב פפא**, והוא שאנו רואים שהעצם 'מחזיק בשלו', כלומר שסביבות הקדירה מידבק העצם לבשר, וסימן התחלת רפואה הוא.

דיני שלי

תנן במשנתנו, השוחט את הבחמה ומצא בה שלי, נפש היפה – שאין דעתו קצה בה מוחמת מיאוס, תאכלנה. ולא אמרינן אבר מן החי היא, אלא גם היא נותר בשחיטת האם [כמו ה'בן פקועה' הנמצא בתוכה]. אבל אם יצתה מקצתה, אסורה באכילה. ואף על גב שלא יצא אלא מעט וליכא למימר כל מיהוי הולד היה שם, משום דיש לחוש שמא באותו מקצת יצא ראש הולד, והרי הוא כילוד. שהשליא הוא סימן ולד באשה, וגם סימן ולד בבחמה.

שנינו בברייתא, דילפינן ששליא הנמצא בתוך בחמה מותר באכילה, מהא דכתיב **כל וכו'** **בבחמה וכו'** **אותה תאכלו** לרבות את השליא. אבל אם יצתה מקצתה לפני שחיטת האם אין אוכלין אותה, דממעמינן מהא דכתיב 'אותה', אותה ולא שליתה.

הקשו בגמ', כיון דאין שליא בלא ולד, למה צריך ילפותא שאם יצתה מקצתה השליא אסורה באכילה. הא פשיטא דאסורה משום דצריך לחוש שמא יצא הולד והרי הוא כילוד, והשליא דינה כהולד שיצא ולא התירתה השחיטה. תירצו, דבאמת הפסוק אינו אלא אסמכתא בעלמא [ולדרשא אחריתי אתא עיקר קרא, לחותך מן הטחול ומן הכליות כדאמר לעיל (דף ס"ט)].

דף ע"ז ע"ב

טומאת אוכלין ונבילות בשליא

תנן במשנתנו, דאין השליא שנמצא בתוך אמו מטמאה טומאת אוכלין, דלא חשיבא אוכל. ואינה מטמאה טומאת נבלות אם מתה הבחמה. אבל אם חישב עליה לאכילה, מטמאה טומאת אוכלין אם נגעה בטומאה, דמחשבת משויא לה אוכל. אבל אינה מטמאה טומאת נבלות אף שחישב עליה, כיון דלאו בשר היא אלא כשאר אוכל בעלמא.

רבי יצחק בר נפחא נסתפק, עור חמור שהוא קשה ומאוס שבשלו הרבה מאד ונתרכך, האם חשוב כבשר. והקשו בגמ'

מחכמים הנאספים לרגל. אמר לו **רב אדא בר מתנא** לבעל הבחמה, שילך לפני **רבא בריה דרב יוסף בר חמאי** ש'חרף סכינ' – שלב פתוח לו בסברא. אמר לו רבא, בברייתא דלעיל שנינו שאם 'נשבר העצם ויצא לחוץ' הדבר תלוי אם הבשר מחפה את רובו. וכיון שכן, מה לי נפל מיניה התיבת העצם ומה לי ישנו כאן, אלא הואיל ועור ובשר חופין את רובו, כשרה.

• **רבינא** שאל **מרבא** בעצם שנשבר ובשר חופה את רובו, בכמה אופנים מה דינו: (א) 'מתלקט', שבשר הנותר לכסות הרוב אינו יחד, אלא כאן מעט וכאן מעט סביב העצם, ואם תצרפהו הרי רוב הקיפו נכסה. (ב) 'מתרוסס', שהיה הבשר החופה את רוב העצם מרודד וקלוש. (ג) 'מתמסמס', שבשר הנשאר לכסוי נרקב. ובגדר 'מתמסמס' אמר **רב הונא בריה דרב יהושע**, דהיינו כל שהרופא נוטלו בסכין בקדירת ארובה.

• נסתפקו בגמ', מה הדין בעוד כמה אופנים שנשבר העצם ובשר מחפה את רובו: (א) כשניקב אותו בשר החופה נקב קטן בלא חסרון. (ב) כשנקלף הבשר מעל העצם, ושוב אינו דבוק בו. (ג) כשנסדק הבשר הנותר לכסוי העצם. (ד) אם תמצא לומר נקלף בלא חסרון האבר כשר, מה הדין כשאותו בשר החופה אינו דבוק בעצם, אלא ניטל שלישי התחתון של עובי הבשר סמוך לעצם, ושני שלישי עליונים עומדים באויר.

ואין לפשוט הבעיא דניטל שלישי התחתון, מהא דאמר **עולא** בשם **רבי יוחנן**, 'עור הרי הוא כבשר', וכיון שגם עור נחשב לחיפוי – אף שאינו דבוק לעצם, כל שכן דאם ניטל שלישי התחתון של הבשר ונשאר העור וגם שני שלישי הבשר עומדים, כשר. דדלמא לא איירי בגוונא שניטל הבשר מתחתיו והעור עומד באויר. אלא באופן שהעור 'מחזיק את שלו', כגון שנשבר בשיפולו של עצם במקום שהוא ערום מבשר סמוך לארכובה, שאין שם אלא עור, והעור דבוק יפה בעצם ומחזיקו.

• אמר **רב אשי** כשלמדנו אצל **רב פפי** נסתפקנו מה הדין כשנקדר הבשר בסכין מעל השבר בעגול כמין טבעת, ורוב הקיפו מכוסה, מי אמרינן כיון דנקדר בעגול שוב אינו מתרפא. ופשטו **רב אשי** מהא דאמר **רב יהודה** בשם **רב**, שדבר זה שאלתי לחכמים ולרופאים, ואמרו דיכול להתרפאות על ידי שמסרמו

¹ והיינו רצא בר פלוגמיה דאצי.

² אם תמצי לומר יקב כשר, הואיל ולא ניטל כלום, ואינו אלא נקב כל שהוא, והדר צריא, נקדק מהו, רצא לומר שנקדק סדק צלי חסרון, ואפשר שהסדק מתרמז ואינו הדך צריא; פרישה ס' נה סקט"ו.

קנין תורה

הולד שם. אבל אם יש עמה ולד – אפילו אינה קשורה בו, מותרת, דבדידה תלינן השליא, ואין חוששין לולד אחד. והיינו דאמר רבי ירמיה, דבמחלוקת זו הוה רבי אלעזר לחומרא יותר מרבי יוחנן.

שנינו בברייתא כוותיה דרבי אלעזר, המפלת מין בהמה היה ועוף ושליא עמה, בזמן שהולד קשורה בה, אין חוששין שמא יש כאן ולד אחר, וכיון שמה שהפילה אינה מין ולד, אם נפתח הקבר בלא דם דהואי לידה יבישה, טהורה היא. ואם אין מה שהפילה קשורה בהשליא, מטילים על אשה הזאת חומר שני ולדות – של נקבה דטמאה י"ד ימים ואפילו בלידה יבשה, ושל זה שהפילה שאינה ולד כלל ואם כן אין לה ימי טוהר כלל. שאני אומר שמא נימוח הולד של שליא זו ואפשר שהיתה ולד גמור ונקבה, ושליטתו של שפיר זו שיצא נימוחה, ושליא זו לאו שלו היתה. הרי מבואר בברייתא זו דאיכא חילוק בין שליא הקשורה לולד – דאמרינן דודאי השליא של ולד היא, לשאינה קשורה בו – דחוששין שאינה שליא של ולד זו.

המבכרת שהפילה

תנן במשנתנו, בהמה המבכרת שהפילה שליא – שזהו פטור רחם שלה, ישליכנה לכלבים, לפי שאין בה קדושה. דאף על גב דאין שליא בלא ולד, אין חוששין שיש לו קדושת בכור.

וביאר רב איקא בריה דרב אמי טעם הדבר, כי רוב בהמות יולדות ולד דבר הקדוש בבכורה – על הצד שהוא זכר. ומיעוט בהמות יולדות דבר שאינו קדוש בבכורה כלל אף אם הוא זכר – כגון 'נדמה' י. וכיון שכל היולדות יולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות, הוה ולד זה ספק זכר ספק נקבה, והרי נקבה לא קדשה. ואף אם תמצא לומר זכר הוא, יש להסתפק שמא נדמה הוא. אם כן סמוך מיעוטא דנדמה למחצה דנקבות, והוה להו זכרים מיעוטא, ולמיעוטא לא דיישינן.

”אזיל כרנן דלמרי צמס’ נדה (דף כ"א), כל שאין בו מנורת אדם אינו ולד. “ דלמרינן ולד זה משלם זו היא ולא היה זה ולד אחר וזו אינה ולד ואין לה שום ימי טוהר אחר כך. והיינו חומר, שאם לא נמצא זה עמה, קיימא לן צמס’ נדה (דף כ"ד): המפלת שליא תשכ לזכר ולנקבה, ונותנין לה מיהא ימי טוהר של זכר דאין שליא בלא ולד. אבל לזו דיש חשש שאינה ולד כלל, אין לה ימי טוהר כלל.

”היינו רחל שילדה מין עז, או עז שילדה דומה לרחל. ולמרינן צמס’ בכורות (דף י"ג). דלא קדיש צמורה דכתיב 'אך צכור שור', עד שיהא הוא שור וצכורו שור.

דלכאורה אין לומר שנסתפק האם נעשה כהאי גוונא אוכל לממא מומא אוכלין. דהא שנינו בברייתא, העור והשליא אין מומאין מומא אוכלין, אבל עור ששלקו, ושליא שחישב עליה לאכילה, מומאין מומא אוכלין. הרי מבואר להדיא דעור ששלקו מומא מומא אוכלין.

וכן אין לומר דנסתפק אם נעשה כבשר להחשב כנבלת החומר עצמה. דהא שנינו בברייתא דילפינן מדכתיב הנוגע 'בנבלתה', ולא בעור ולא בעצמות ולא בגידין ולא בקרנים ולא במלפים. ואמר רבה בר רב חנא לא נצרכה למעוטינהו – דהא ודאי לאו בשר נינהו, אלא כגון שבשלן הרבה עם תבלין עד שעשאן ציקי קדרה. הרי מבואר דאף לאחר ששלקו אין העור מומא כנבלה.

מסיק הגמ', דלעולם היה ספיקתו לענין מומא אוכלין. ואין לפשוט ספיקתו מהברייתא דאמרו עור ששלקו מומא מומא אוכלין. דהתם איירי בעור בהמה אחרת, אבל עור חומר מאים הוא, ואולי אף כששלקו אינו מומא מומא אוכלין.

שליא שיצתה ויש עמה ולד בפנים

נחלקו אמוראים בשליא שיצתה ויש עמה ולד בפנים:

מתחלה אמרו דלרבי אלעזר, לא שנו שהשליא אסורה כאשר יצתה, אלא כשאין עמה ולד בפנים הבהמה. אבל אם יש עמה ולד ורואים אנו ראשו ורובו לפנים, אין חוששין שמא עוד היה ולד אחר בשליא זה ויצא ושליא זו שלו היא, וזה שבפנים כבר יצתה שליטתו לפני זה, ותהא שליא זו אסורה. דודאי כל שיש במעיה ולד, אין חוששין לולד אחר והשליא מותרת. לרבי יוחנן, בין אין עמה ולד בין יש עמה ולד, חוששין שמא ולד אחר היה, והשליא אסורה.

אבל הקשו בגמ', דהא אמר רבי ירמיה דבמחלוקת זו לחומרא אמרה רבי אלעזר – שמחמיר היה יותר מרבי יוחנן. ולפי המחלוקת כפי שהובא, נמצא דרבי יוחנן מחמיר יותר מרבי אלעזר.

אלא מסיק הגמ', דצריך לשנות המחלוקת באופן אחר; לרבי אלעזר לא שנו דאסורה באכילה – ואפילו יש עמה ולד בפנים, אלא כשהשליא אינה קשורה בולד, דהתם איכא למימר דלזה שבפנים היתה שליא אחרת ונמוחה ויצתה, ושליא זו של ולד אחר היתה ונמוחה ויצא, ולכן השליא אסורה. אבל אם השליא קשורה בולד הנמצא בפנים, ודאי שליא זו שלו היתה ומותרת באכילה, ואין חוששין דהוא של ולד אחר. לרבי יוחנן, רק שליא שיצתה ואין עמה ולד בפנים, אסורה. דהתם דיישינן שמא יצא מיהוי

איסור שחיטת אותו ואת בנו ביום אחד

איסור שחיטת אותו ואת בנו ביום אחד נהג; (א) בין בארץ בין בחוץ לארץ; (ב) בין בזמן חבית ובין שלא בזמן חבית; (ג) בין בחולין ובין במוקדשין.

ומבאר המושג הדינים של השוחט 'אותו ובנו', בחולין וקדשים. והנה בשחיטת חולין וקדשים שייך בהם לפעמים עוד שני איסורים; (א) שחיטת חולין בעזרה, שהוא איסור עשה ואין עליו מלקות; (ב) השוחט קדשים בחוץ, שחייבים עליה כרת¹ ומלקות². ובשני איסורים אלו, אם עבר עליהם, הבהמה אסורה באכילה³, ומה שאין כן באותו ואת בנו. ומבאר המושג 'ב' אופנים של שחיטת אותו ואת בנו בחולין וקדשים, באיזה איסורים יעברו, ודין הבהמות:

(א) שניהם חולין בחוץ; שניהם כשרים [מותרים באכילה]⁴, אלא דעל השני לוקה משום לאו ד'אותו ואת בנו'⁵.

¹ נקט כן משום דצ"ל למימר שנהג בחולין וצמוקדשים דלכאטריך למילף מקראי כדילפינן בגמרא, תנא נמי בלחץ וצחוק לחץ אף דלא אצטריך - דהא חובת הגוף היא, וחובת הגוף נהגת בין בלחץ ובין צחוק לחץ.

² לקמן בגמ' (דף קל"ח:) יתבאר, דנקט ליה משום דלקח דעתך אמנא הואיל ובענינא דקדשים כתיב, לכן צומן דליכא קדשים נהוג, ואילו צומן דליכא קדשים לא נהוג, קא משמע לן דנהג בכל זמן.

³ ונלמד מדכתיב 'כי ירחק וצמת', שצמחוק מקום אחר וצמת, ולא בקירוב מקום. ויקרא (י"ג-ד) איש איש וכו' אשר ישחט וכו' צמחה או אשר ישחט מחוץ למחנה, ולא פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' דם יחשז לאיש ההוא, דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו.

⁴ דכתיב בהעלאת קדשים צחוק 'השחט לך פן מעלה עולותיך וכו'', וצמח' וצמח' (דף ק"א.) ילפינן דהיקש השוחט ממעלה, דכתיב 'שם מעלה ושם מעשה', מה מעלה לא ענש אלא אם כן הזהיר, אף שחט לא ענש אלא אם כן הזהיר.

ונחלקו תנאי צמח' צמח' מכות (דף דף ק"ג.) אם חייבי כריעות שנקו נפטרו מחיוב כרת. וכתבו התוס' (דף פ'. ד"ה הראשון) דמשנתנו אילו כמאן דלמא שחייב כרת וגם מלקות.

⁵ שחטו חוץ משום איסור של הקדש, כיון שלא הותרה זריקה על גבי מזבח; רש"י מס' קידושין דף נ"ז ע"ב. וכן חולין בעזרה אסור צמחה, כפי שגדרש שם מן הפסוק.

⁶ התוספות (דף פ. ד"ה חולין) העתיקו מהגמ' להלן (קט"ו.), דלקח דעתך דהשני אסור משום 'לא תאכלו כל חיה', כל שחייבתי לך הרי הוא אסור באכילה. אלא דילפינן דמותר, מדאסרה רחמנא מחוסר זמן לגבות מכלל דלהדיא שריא. אבל צמח' דהראשון כשר אין כאן שום חידוש, אלא משום דצ"ל למינני צמח' אופנים דשניהם פסולים, נקט ליה הכא דשניהם כשרים, אף דפשיטא הוא; לב אריה צמח' דברי רש"י.

⁷ לא שנה שחט את האם תחלה ולא שנה שחט את הבן תחלה, לא שנה שחטניהו חד גבדא, ולא שנה תרי גברי.

תנן במשנתנו, 'מוקדשין' כגון בהמת שלמים שהפילה שליא, תקבר. ומעם הדבר הוא, כיון דאין שליא בלא ולי, ובין זכר ובין נקבה שיצאו מבחמת הקדש קדוש הוא, חוץ מנדמה שאינו קדוש. וכיון דרוב בר מיקדש הוא, אזלינן בתר רוב.

דרכי האמורי

תנן במשנתנו, דאין קוברין שליא של נפל בפרשת דרכים [מקום שהדרכים מתפרשים לשנים] מפני שדרך המנחשים לקבורה שם כדי שלא תפיל עוד. וכן אין תולין אותה באילן, מפני שהוא נחוש האסור משום דרכי האמורי [דכתיב ולא תעשה כמעשיהם].

אבי ורבא אמרו שניהם, כל דבר שיש בו רפואה - כגון משקה או סם או לחש שלוחש על המכה, אינו אסור משום דרכי האמורי. ודבר שאין בו רפואה - שעושין שלא על החולי, כגון קבורת שליא בפרשת דרכים וכיוצא בהם שדומין לניחוש, אסור משום דרכי האמורי.

שנינו בברייתא, אילן שמשיר פירותיו, מותר לסוקרו בסיקרא, ולטוענו באבנים ואינו אסור משום דרכי האמורי. והנה זה פשיטא דמותר לטוענו באבנים ואין בו משום נחוש, שהרי עושה כן כדי שיכחש כחו, לפי שמרוב שומנו הוא משיר פירותיו.

והא דמותר לסוקרו בסיקרא דלכאורה נראה שהוא כניחוש, ביארו בגמ' שאינו עושה כן משום נחוש רק כדי שיראוהו אנשים, שהוא סימן שהוא משיר פירותיו, ויבקשו רחמים עליו.

דף ע"ח ע"א

והיינו כדשנינו בברייתא, דכתיב אצל מוצרע וטמא טמא יקרא, שצועק ואומר 'טמא אני' כדי להודיע לרבים שמוצרע הוא, ורבים מבקשים עליו רחמים. וכן מי שאירע בו דבר של צרה, צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים.

אמר רבינא, הא דנהגו לתלות אשכול תמרים בדקל המשיר פירותיו לסימן, היינו כי האי תנא דסבירא ליה שעושין כן כדי שיבקשו עליו רבים רחמים.

הדרן עלך פרק בהמה המקשה

קנין תורה

(י"ב) הראשון קדשים בפנים, והשני קדשים בחוץ; הראשון כשר ופטור עליו, והשני פסול משום שחומי חוץ ולוקה עליו משום 'אותו ואת בנו', ואכל משום שחומי חוץ לא לקי, דמחוסר זמן אינו מתקבל בפנים.

אותו ואת בנו בקדשים

בברייתא שנינו דילפינן שאותו ואת בנו נהגו במוקדשין מדכתיב שור או כשב או עז כי יולד וכו' ירצה לקרבן אשה, וסמך ליה ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, לימד על אותו ואת בנו שנהגו במוקדשין.

ולא אמרינן שאינו נהגו רק במוקדשין ולא בחולין, דהא דכתיב 'שור' או שה אותו ואת בנו לא תשחטו הפסיק הענין, דאי קאי רק על קדשים שכתוב מלפניו, נשתק מיניה ונכתוב 'אותו ואת בנו', דהא בשור ובשה איירי לעיל.

אבל לא אמרינן דמדכתיב 'שור' להפסיק, לא יהא נהגו רק בחולין ולא במוקדשין, דהא כתיב 'שור', וי"ו מוסיף על ענין ראשון לומר שהוא נהגו גם במוקדשין.

דף ע"ח ע"ב

הקשו בגמ', למה לא אמרינן דמה קדשים אינו נהגו בכלאים (ורחל שילדה מן התישן) כמו כן לא יהא איסור 'אותו ואת בנו' נהגו בכלאים. וגם יש עוד טעם לומר שלא יהא נהגו בכלאים, דהא כתיב בפרשת בהמה טהורה המותר לאכילה שה כשבים ושה עיזים, ומדלא כתיב 'שה כשבים ועיזים' שמע מינה דלא מיקרי 'שה' עד שיהו אביו ואמו שניהם כבשים או שניהם עיזים. אבל אם אחד מהם הוא כשב ואחד עז לא הוי שה. ואמר רבא, דזה בנה אב דכל מקום שנאמר 'שה' אינו אלא להוציא את הכלאים, וכאן באותו ואת בנו הרי כתיב 'שה', ולא יהא נהגו בכלאים. ואם כן קשה למה שנינו בברייתא, דאותו ואת בנו נהגו בכלאים ובכוי.

תירצו, משום דכתיב שור או שה, לרבות את הכלאים. ואין להקשות דצריך הא דכתיב 'או' לחלק, ולומר שהוא חייב על אחד מהם, כששחט או שור ובנו או שה ובנו. ולא נאמר שאינו חייב עד שישחט ביום אחד שור ובנו וגם שה ובנו, ולכן כתיב 'או' דמשמע שחייב אפילו על אחד מהם. דיש ללמוד לחלק, ושחייב אפילו על אחת מהם, מזה דכתיב אותו ואת בנו בלשון יחיד.

(ב) שניהם קדשים בחוץ; על הראשון חייב כרת משום שחומי חוץ, אבל על השני פטור מן הכרת – דכיון דנשחטה אמו שוב אין ראוי הבן לישחט בפנים, דפסול משום מחוסר זמן. ושניהם פסולים [אסורים באכילה], ועל שניהם לוקין; על הראשון משום לאו שחומי חוץ, ועל השני משום לאו ד'אותו ואת בנו'.

(ג) שניהם חולין בפנים; שניהם פסולין משום חולין שנשחטו בעזרה, ועל השני לוקה משום לאו ד'אותו ואת בנו'.

(ד) שניהם קדשים בפנים; הראשון כשר ופטור עליו. ועל השני לוקין משום 'אותו ואת בנו', ופסול הוא, משום מחוסר זמן.

(ה) הראשון חולין והשני קדשים, ושניהם בחוץ; הראשון כשר ופטור, ועל השני לוקה משום 'אותו ואת בנו', ופסול משום קדשים בחוץ [ואבל אינו לוקה משום קדשים בחוץ, כיון דאינו ראוי לפנים].

(ו) הראשון קדשים והשני חולין, ושניהם בחוץ; על הראשון חייב כרת משום קדשים בחוץ, ומשום כן פסול הוא, והשני כשר. ועל שניהם לוקין – על הראשון משום שחומי חוץ, ועל השני משום 'אותו ואת בנו'.

(ז) הראשון חולין והשני קדשים, ושניהם בפנים; שניהם פסולין – הראשון משום חולין שנשחטו בעזרה, והשני משום מחוסר זמן. ועל השני לוקה משום 'אותו ואת בנו'.

(ח) הראשון קדשים והשני חולין, ושניהם בפנים; הראשון כשר ופטור, ועל השני לוקה משום 'אותו ואת בנו', ופסול הוא משום חולין שנשחטו בעזרה.

(ט) הראשון חולין בחוץ, והשני חולין בפנים; הראשון כשר ופטור עליו. ועל השני לוקה משום 'אותו ואת בנו', ופסול הוא משום חולין שנשחטו בעזרה.

(י) הראשון קדשים בחוץ, והשני קדשים בפנים; על הראשון חייב כרת משום שחומי חוץ. ועל שניהם לוקין – על הראשון משום שחומי חוץ, ועל השני משום 'אותו ואת בנו'. ושניהם פסולים – הראשון משום קדשים בחוץ, והשני משום מחוסר זמן.

(יא) הראשון חולין בפנים והשני חולין בחוץ; הראשון פסול משום חולין בעזרה, ופטור ממלקות. ועל השני לוקה משום 'אותו ואת בנו', וכשר הוא.

³⁰ ואינו חייב משום שחומי חוץ אלא א"כ ראוי לפנים דכתיב 'ואל פתח אהל מועד לא הביאו', שהראוי לפתח אהל [מועד] חייבין עליו בחוץ, ואי לא אין חייבין עליו.

³¹ דהוה אמינא שאינו נהגו בקדשים משום 'שור' הפסיק הענין, דמשמע שגא למעט מוקדשין; תוספות ד"ה מנין.

קנין תורה

ולכאורה היה אפשר לדרוש כמה מצינו שאינו נהג בזכרים, דהא במצות שלוח הקן הוזכר הכתוב שלא ליטול האם על הבנים. ונלמוד דמה כשהייב באם על הבנים היינו בנקבות ולא בזכרים ודכתיב ודאם רובצת ולא האב רובץ, אף כשהייב כאן באותו ואת בנו, חייב בנקבות ולא בזכרים.

אלא דבמה מצינו לחוד אין ללמוד אותו ואת בנו ממצות שלוח הקן, דהא שילוח הקן קילא דלא עשה בה התורה מזומן והיינו עוף שלון כשאינו מזומן (נדילפינן לקמן דף קל"ט:) מהא דכתיב 'כי יקרא פרט למזומן, שאינו חייב בו בשילוחו. ואילו אותו ואת בנו נהג אף במזומן, ואם כן הואיל וחמור הוא אולי חמור הוא גם בזה שיהא נהג בין בזכרים ובין בנקבות.

אלא ילפינן מדכתיב 'אותו' בלשון יחיד דאינו נהג אלא באחד מהם – או בזכרים או בנקבות, ולא בשנים. ולאחר שחלק הכתוב שאי אפשר לומר שהוא נהג בשניהם, שוב יש ללמוד משילוח הקן שהוא נהג בנקבות ולא בזכרים. ואין לפרוך דשילוח הקן קילא שאינו נהג במזומן, ולכן אינו נהג רק בנקבות, מה שאין כן אותו ואת בנו דחמירא שנהג אף במזומן ינהג בזכרים לבד ולא בנקבות. דמאי חומרא היא זו לומר כן – מה לי אם נהג בזכרים ומה לי אם נהג בנקבות.

ואם נפשך לומר ולהשיב תשובה על דין זה, דהא כתיב 'אותו' ואת בנו בלשון זכר דמשמע שהוא נהג בזכרים. יש טעם אחר לומר שנהג בנקבות ולא בזכרים. דהא כתיב 'בנו' משמע שנראה לו כבן, שכרוך ודבוק לילך אחריו. והיינו בנקבות, שדרך הולד להיות כרוך אחר האם, ולא בזכרים שאין הבן כרוך אחר האב.

דף ע"ט ע"א

לחנניה, נהג בין בזכרים ובין בנקבות. דהא כתיב 'אותו' דמשמע דמייירי בהאב שהוא זכר, וכתיב נמי 'בנו' דמשמע שנראה לו כבן, שכרוך אחריו והיינו בנקבה. והלכך נהג בין בזכרים ובין בנקבות. ומהא דנהג בזכרים, מבואר דחוששין בבהמות לזרע האב.

• רב הונא בר חייה פסק בשם שמואל, דהלכה כחנניה. הרי מבואר דאית ליה חוששין בבהמות לזרע האב. ואזיל למעמיה, דתנן במס' כלאים, דלרבי יחודה, פרד הנולד מסוס נקבה, אף על פי שאביו חמור, מותר בפרדה נקבה בת סוס שאביה חמור. ולא אמרינן אתי צד סוס ומשתמש בצד חמור, לפי שיש צד סוס וחמור בשניהם, דממה נפשך; אם חוששין לזרע האב, שניהם שוין שהרי בשניהם יש צד סוס וחמור. ואי אין חוששין הרי כולן מין סוס. אבל

ואין לומר דאכתי איצטריך 'או' כדשנינו בברייתא, דאילו נאמר 'שור ושה ובנו' הייתי אומר שאינו חייב עד שישחוט שור ושה ובנו, תלמוד לומר שור או שה אותו ואת בנו שחייב על שור ובנו לבד וכן על שה ובנו לבד. ולכאורה יליף כן הברייתא מהא דכתיב 'או'. דזה אינו, דהברייתא יליף ליה מדכתיב 'אותו' ואת בנו, ודכתיב 'או' נאמר 'שור ושה ובנו' ולא הוה כתיב 'אותו', הוה אמינא עד דשחוט תרי ובריה דחד מיניהו, תלמוד לומר 'אותו ואת בנו' חד אב, וחד בן. ומהא דכתיב 'או' לעולם ילפינן לחייב על הכלאים.

והנה נחלקו רבנן וחנוניה אם אותו ואת בנו נהג בזכרים ולשחוט האב עם הבן או הבת ביום אחד, וכמו שיתבאר לקמן. ובשלמא לרבנן דאינו נהג בזכרים מיותר להו 'אותו' לחלק דחייב גם על אב אחד ובן אחד, ואם כן 'או' מיותר הוא לרבות כלאים. אבל לחנניה דלא מיותר ליה 'אותו' – דילף מיניה דנהג בזכרים, אם כן בעינן 'או' לחלק, ושוב קשה מנא יליף לרבות כלאים.

תירצו בגמ' שחנוניה סבירא ליה דבכל התורה כולה אין צריך ילפותא מיוחד לחלק, דכל היכא דכתיב פלוני ופלוני, ממילא משמע או האי או האי. והיינו כשיטת רבי יונתן, בהא דנחלקו תנאי אם בכל התורה כולה צריך 'או' לחלק:

כתיב איש אשר יקלל את אביו ואת אמו; לרבי יאשיה, הוה אמינא דאינו חייב אלא המקלל אביו וגם אמו. וילפינן שגם המקלל אביו לבד, או אמו לבד, שהוא חייב, מהא דבתחלת המקרא סמך קללה לאביו אשר יקלל את אביו, ובסוף המקרא סמך קללה לאמו אביו ואמו קלל, למימרא דאו האי או האי.

לרבי יונתן, מעצם הקרא אשר יקלל את אביו ואת אמו משמע נמי או האי או האי, ואין צריך לסיפיה דקרא לדרוש שחייב גם על אחד מהם⁵⁰. דבכל התורה כולה לא משמע שניהם יחד עד שיפרש לך הכתוב 'יחדו'.

וכיון דחנוניה סבירא ליה כרבי יונתן, שוב אין צריך לו 'או' לחלק, ומיותר הוא לרבות כלאים.

אותו ואת בנו האם נהג בזכרים

לתנא קמא [רבנן], אותו ואת בנו נהג רק בנקבות – אם ובנה. אבל אינו נהג בזכרים, דאם שחט זכר, מותר לשחוט בנו או בתו בו ביום. ד'אין חוששין לזרע האב', שאין זרע של האב מתייחס אחריו.

⁵⁰ ואמא לדרשא אחרינא, להציא את המקלל לאחר מיתה שהוא חייב.

קנין תורה

וצד חמור מיוחד, דהא מבלבל זרעיה, ומין באפי נפשיה מעין סוסו וחמור הוא, והלכך מותרין זה בזה דשניהם מין אחד הוא.

ואין לפשוט מהא דשנינו בברייתא, **רבי יהודה** אומר פרדה שרצתה להעלות עליה זכר, אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור, אלא מינה – פרד. ואם פשיטא לן דאין חוששין לזרע האב, היה אפשר להרביע עליה גם זכר ממין אמה. דיש לדחות דאירי כשאין יודעין איזה מין היא אמה, ולכן אי אפשר להרביע עליה ממין זה.

ואף דקתני דמרביעין עליה 'מינה', ואם לא ידעין אם אמה סוסא או חמורה, הרי אי אפשר להרביע עליה אף פרד אחר, דהרי אסור להרביע הנולד מסוסא עם הנולד מחמורה, והרי אפשר שאמה חמורה ואמו סוסא. צריך לומר דהכי קאמר, אין מרביעין עליה – לא מין סוס גמור, ולא פרד בן סוס, ולא מין חמור גמור, ולא פרד בן חמור, לפי שאין יודעין במינה – עד שיודע לך מאיזה מין היא.

ואף דיש סימנין להכיר אם האם היא ממין סוס או חמור; דאמר **אביי** אם עבה קולו הרי הוא סימן דאמו היתה חמורה, ואם צלול קולו הרי הוא בן סוסא. ואם גדולים אזניו וזנבו קטן, הרי הוא בן חמורה. ואם אזניו קטנים וזנבו גדול, הרי הוא בן סוסא. צריך לומר דאירי הכא כשאי אפשר להכיר על ידי סימנין אלו, כגון בפרדה אלם שאין לה קול, וגידמת מזנב ואזנים.

אלא פשטוהו, מדאמר **רב הונא בריה דרב יהושע**, הכל מודין שאסור להרביע פרדה עם מין האם. הרי מבואר דאף **רבי יהודה** לא פשיטא ליה דאין חוששין לזרע האב, אלא ספוקי מספקא ליה. דאי היה פשיטא ליה דאין חוששין לזרע האב, למה אין להרביע פרדה עם מין האם הרי מינה הוא.

• **רבי אבא** אמר לשמשו כשיכנים לו פרדות שימשכו העגלה שלו לרכוב עליה, יבדוק בהן שיהיו דומין זה לזה בסימנים של אזנים וזנב, כדי שלא יעבור על איסור מנהיג בכלאים. הרי מבואר דסבירא ליה: (א) **אין חוששין לזרע האב** [על כל פנים מספק], והוי כלאים בני החמורה ובני הסוסא. דאי חוששין לזרע האב בודאי, כולץ שוין מין פרד – מעין סוס וחמור, שהרי ככולץ יש ב' צדדים – של חמור וסוס. (ב) מדסמך על סימנין להתיר איסור כלאים, שמע מינה דהא דסמכין אסימנן בהשבת אבדה¹⁰ **דאורייתא היא**,

ודמדרבנן, נהי דעבוד רבנן תקנתא בממונא, באיסורא מי מצו מתקני.

¹⁰ כדלמרינן במס' בבא מציעא (דף כ"ו.). והתם מייצגא לן סימנין דלורייתא או דרבנן.

פרדים הנולדים מן סוס נקבה, אסורים עם פרדים הנולדים מן חמור נקבה. דשמא אין חוששין לזרע האב, והוי האי כוליה סוס והאי כוליה חמור.

ואמר **רב יהודה** בשם **שמואל**, דמשנה זו דברי **רבי יהודה** היא דאמר שמא אין חוששין לזרע האב, ולפיכך פרדים הנולדים מסוס נקבה אסורים עם הנולדים מחמור נקבה. אבל **חכמים** סוברים דאף אלו מותרים זה בזה. וביאר כוונתו דהיינו כשיטת **חנניה** דחוששין לזרע האב¹¹, נמצא דשניהם הם אותו המין דלשניהם יש צד סוס וצד חמור. ומדקרי שמואל לשיטת חנניה בלשון 'חכמים', שמע מינה דסבירא ליה **דהלכה כחנניה**.

• בהא דאמר **רבי יהודה** במשנה כלאים של פרדים הנולדים מן הסוס נקבה, עם פרדים הנולדים מן החמור נקבה, נסתפקו בגמרא אם היינו משום דסבירא ליה **דודאי** אין חוששין לזרע האב. או **דנסתפק** ליה, ואסרם משום ספק. ונפקא מינה להלכה אם מותר להרביע פרד בן סוס נקבה וחמור זכר על סוס נקבה. דאם פשיטא ליה דאין חוששין לזרע האב, מותר, משום דגם פרד זה סוס הוא מצד האם. אבל אם רק מסופק לו אם אין חוששין לזרע האב, יהא אסור, משום דשמא חוששין לזרע האב, ויש בפרד זה צד חמור.

ורצו לפשוט מדאמר **רבי יהודה** במשנה, 'כל הנולדים מן הסוס נקבה, אף על פי שאביהן חמור, מותרין זה בזה'. ואין לומר דהיינו דאביהן של שניהם בין הזכר ובין הנקבה חמור הוא, דהא פשיטא הוא שהם מותרין זה בזה. אלא לכאורה צריך לומר, דהיינו כשאביו של אחד מהם הוא חמור, ואבי [ואם] השני סוס הוא, וקאמר רבי יהודה דמרביעים סוס גמור על פרד בן סוס, והא דאמר 'שאביהן חמור' היינו אביו של אחד מהם. וכיון דקאמר שהם מותרים זה בזה, לכאורה פשוט ליה דאין חוששין לזרע האב, נמצא דגם הפרד ודאי סוס הוא.

אבל דחו, דיש לומר דלעולם מספקא ליה אם חוששין לזרע האב, ולעולם לא אירי רבי יהודה בהמשנה רק כשאבי שניהם חמור. ומכל מקום איצטריך לאשמעינן שהם מותרין זה בזה, דלא נימא דלמא חוששין לזרע האב, ונמצא צד דסוס משתמש בצד חמור, וצד חמור משתמש בצד סוס. אלא אין כאן צד סוס מיוחד

¹¹ ואין לומר דרק צ'אוח ואת צ'ו' קצירא ליה כן לתננה מריצוא דקרא ד'אוחו'. דאי צעלמא אין חוששין לזרע האב, א"כ האי אכ הוה כנכרי לגבי עגל זה, וכי אסר רחמנא לשחוט צהמה עם עגל אחר ציוס אחד. אלא ודאי קצירא ליה אף צעלמא דחוששין לזרע האב; לב אריה.

שאלות ותשובות לחזרה

דף ע"ד ע"ב

א. שחט בהמה ומצא בה; בן ח' חדשים חי או מת, או בן ט' חדשים מת, האם מותר באכילה? (ולמה)

מותרים באכילה לכולי עלמא, ואינו צריך שחיטה.
[ואף לרבי מאיר מותר, משום דנתרבה מכל בבהמה תאכלו, (ובבן ח' כיון דלא כלו לו חדשיו, וגם לא יצא לאויר העולם חי, לאו 'בהמה' הוא). ולענין בן ט' חדשים מת, עי' בשינון בהערה].

ב. שחט בהמה ומצא בה בן ט' חי, מה דינו, ולמה; לרבי מאיר, ולחכמים?

לרבי מאיר: טעון שחיטה, כיון דכלו לו חדשיו גורם לשוייה בהמה באנפי נפשיה, ולא נתרבה מיכל בבהמהו תאכלו.
לחכמים: שחיטת אמו מטהרתו, דרך כשכלו לו חדשיו, וגם נולד לאויר העולם נידון כבהמה בפני עצמו, אבל כל שעדיין לא נולד, נתרבה להיתר מיכל בבהמה תאכלו.

ג. מה הדין כאשר קרעה לבהמה בלא שחיטה ומצא בה בן ט' חי, ולמה?

לכולי עלמא טעון שחיטה, לפי שלא נשחטה אמו.

ד. האידך פירשו הא דאמר רבי אלעזר אמר בשם רבי אושעיא, דלא הילכו בשליל זה לחקל אלא על עסקי שחיטה בלבד; מה בא למעט? ומה הקשו עליו?

בא למעט: דלענין חלבו וגידו לא הלכו בה להיתר, אלא הם כשאר בהמה ואסורים.
הקשו עליו: דהא לחכמים גם חלבו וגידו של שליל מותרים.

ה. מה הדין בחלבו וגיד הנשה של שליל, ולמה; לרבי מאיר, ולרבי יוחנן?

לרבי מאיר: גיד הנשה וחלבו של שליל אסור. לשיטתו דמשוי ליה בהמה לענין שחיטה - הלכך נוהג בה איסור חלב וגיד הנשה.

לרבי יוחנן: שניהם מותרים. לשיטתו דלא משוי ליה בהמה לענין שחיטה - הלכך אינו נוהג בה איסור חלב וגיד הנשה.

ו. האידך פירשו למסקנא הא דאמר רבי אלעזר בשם רבי אושעיא, דלא הילכו חכמים בשליל בהיתר זה, דלא משוי ליה בהמה, אלא על עסקי אכילה, מה בא למעט?

לענין הרובעו, והחורש בו בכלאים שור וחמור יחדו, שלוקה עליו כמו על שאר בהמה.

ז. איזה איסור יש בדם של שליל למסקנא; לריש לקיש, ולרבי יוחנן?

לריש לקיש: לרבי יהודה המתיר בחלבו של שליל, דמו אסור לכתחלה אבל אינו חייב עליו כרת. לרבי מאיר האוסר בחלבו, חייב גם על דמו כרת.

לרבי יוחנן: לכולי עלמא חייב כרת על דמו.

קנין תורה גליון

ח. איזה איסור יש על דם התצמצית, ומנלן; לתנא קמא, ולרבי יהודה?

לתנא קמא: חייב עליו בלאו [במס' כריתות (דף ד')]: מפרש ה' לאוין כתיבי בדם, ואחד מהם לדם התמצית].
לרבי יהודה: חייב עליו כרת, ונפקא ליה מהא דכתיב כל דם, לרבות דם התמצית.

ז. לריש לקיש, האידך אפשר דלרבי יהודה לא יהא חייב כרת על דם השליל, מי גריעא מדם התמצית שמחייב עליה רבי יהודה כרת?

כיון דיליף רבי יהודה עונש כרת לדם התמצית מדכתיב כל דם, מקשינן 'כל דם' - דם התמצית, ל'דם' של עצמו. דכל היכא דמחייב על דם הנפש, מחייב על כל דם ואפילו על דם התמצית. והיכא דלא מחייב על עיקר דם - כגון שליל שאין בו דם הנפש, לא מחייב כרת על דם איבריו.

י. האם אפשר לפדות פטר חמור בששה שכלו לו חדשיו הנמצא בבחמה שנשחטה, בשוויי המלא? (רש"י)

נפדה בשוויי, דהא קיימא לן במס' בכורות (דף י"א). דאפילו בעשבים שלוקות מפרקין ליה.

יא. מה הן צדדי הספק בגמ' אליבא דחכמים, האם פודין פטור חמור [בפחות משוויי] בששה שכלו לו חדשיו הנמצא בבחמה שנשחטה?

האם אמרינן כיון דשחיטת אמו מטהרתו הוה כבשר שחוט. ותנן במס' בכורות (דף יב.) דאין פודין חמור בששה שחטה. או דילמא כיון דהוא חי ורץ אנה ואנה, קרינא ביה 'שה'.

יב. האם פודין פטר חמור [בפחות משוויי] בששה שכלו לו חדשיו הנמצא חי בבחמה שנשחטה, ולמה; לרבי מאיר, ולחכמים?

לרבי מאיר: יכול לפדות בו. דכיון שטעון שחיטה, שה מעליא הוא ובודאי יכול לפדות בו. [והיינו לבעל האיבעיא בגמרא, אבל לפי מה דאמר מר זוטרא שאין פודין בו משום דגמרינן שה שה מפסחים דפסול בו בן פקועה משום יוצא דופן, אם כן הוא הדין דלרבי מאיר אין פודין בו, דסוף סוף יוצא דופן הוה, עי' שינון בהערה].
לחכמים: למר זוטרא, אין פודין בבן פקועה, דילפינן בגזירה שוה 'שה שה' מפסחים, ולענין קדשים בן פקועה פסול. ולרב אשי, פודין בבן פקועה, (ומהגז"ש לא נתמעט רק שחטה ממש, ולא בן פקועה דרהיט ואזיל; עי' שינון בהערה).

יג. למר זוטרא, למה ילפינן בגזירה שוה מפסחים רק שאין פודין בבן פקועה, ולא גמרינן מפסח שלא יפדו רק בזכר, תמים, ובן שנה?

דכתיב וכל פטר חמור 'תפדה' בששה ואם לא 'תפדה' וערפתו ומדכתיב שני פעמים 'תפדה', ריבה שיכול לפדות אפילו בשאינו זכר, תמים, בן שנה. אבל אין לומר דנרבה נמי בן פקועה, דאם כן מה אהני לן הגזירה שוה ד'שה' 'שה' מפסח. [ומסתברא דממעט בן פקועה דהוה כשה שחוט, ומרבה בעל מום, ונקבה, ואינו בן שנה].

יד. נטמאה בחמה שחטה ובן ט' חי בכטנה, האידך מונין לטומאה להולד, ולמה; לרבי יוחנן, ולריש לקיש?

לרבי יוחנן: מונין הבהמה לטומאת ראשון, והולד שבכטנה לשני, לפי שהם שני גופין.
לריש לקיש: גם הולד הוה ראשון. דכחד גופא חשיבא, כאגוז המתקשקש בקליפתו, שהבהמה שומר שלו.

טו. נחלקו תנאי לעיל בבשר העובר שהיה מחובר לאבר היוצא באיזה טומאה נטמאה העובר, במה נתכשר בשר העובר שיקבל טומאה מהאבר שיצא; לריש לקיש, ולרבי יוחנן?

לריש לקיש: כיון חד גופא הוא איתכשר בדמא דאמיה, דכיון שהוכשרה בית השחיטה בדם הוכשרה כולה.
לרבי יוחנן: נתכשר בשחיטה, דכיון שהוא ניתר בשחיטה זו, הוכשר בה לטומאה, ואתיא כשיטת רבי שמעון דשחיטה עצמה מכשרת ולא דם.

גליון קנין תורה

דף ע"ה ע"א

מז. שנינו בברייתא "בן ט' חי שנמצא בבחמה שחוטתה ונתגדל ועבר בנחר, הוכשר לקבל טומאה", ואם חד גופא הוא כשיטת ריש לקיש, למה צריך להתכשר כדי לקבל טומאה על ידי הנחר, הא נתכשר על ידי דם שחיטה של אמו?

איירי כשנשחטה ולא יצא ממנה דם - שאף אמו לא הוכשרה לקבל טומאה. וסבירא ליה לתנא דברייתא זו, דשחיטה בלא דם לא מכשרה - ודלא כרבי שמעון.

יז. בן פקועה חי האם מטמא טומאת אוכלין; לרבי יוסי הגלילי, ולחכמים?

לרבי יוסי הגלילי: צריך הכשר לקבל טומאה, ומטמא טומאת אוכלין.
לחכמים: אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי, וכל שהוא חי אינו מטמא טומאת אוכלין.

יח. האיד ביאר רבי יוחנן מחלוקת הנ"ל, כמאן סבירא להו לענין בן פקועה; כחכמים דאין צריך שחיטה, או כרבי מאיר דצריך שחיטה? וכמאי פליגי?

שניהם יכולים לסבור כשיטת חכמים דבן פקועה מותר בלא שחיטה.
ובזה נחלק; לרבי יוסי הגלילי כיון דמותר בלא שחיטה הוה כאוכל שמקבל טומאה, [ומכל מקום צריך הכשר ולא נתכשר בדם אמו, משום דשני גופים הם]. ולחכמים אינו מטמא אף שמותר בלא שחיטה, מפני שהוא חי.

יט. באיזה אופן נוסף היה אפשר לבאר מחלוקתם? (רש"י)

דרבי יוסי הגלילי סובר כחכמים במשנתו, דבן פקועה אין צריך שחיטה והוה כאוכל. ורבנן סוברים כרבי מאיר במשנתו דצריך שחיטה, ולכן אינו מקבל טומאה.

כ. דגים מאימתי הן מקבלין טומאה; לבית שמאי, בית הלל, ולרבי עקיבא?

לבית שמאי: משיצודו, אפילו מחיים - דכיון דאין טעוין שחיטה הרי הן כמתים. לבית הלל: משימותו הדגים.
לרבי עקיבא: משעה שאין יכולין לחיות.

כא. מה הנפקא מינה בין שיטת בית הלל ורבי עקיבא?

בדג מפרפר - וכגון שיבש בו כסלע ובין סנפיריו דתו לא חי. לבית הלל, אינו מקבל טומאה עד שימות ממש, לרבי עקיבא כבר מקבל טומאה כיון שאינו יכול לחיות עוד.

כב. במה דימה רבי יוחנן מחלוקת זו דבית שמאי ובית הלל לענין דגים, לענין מחלוקת רבי יוסי הגלילי וחכמים בבן פקועה? ומה אפשר להוכיח מדברי רבי יוחנן?

דרבי יוסי הגלילי שסובר דבן פקועה מטמא מחיים, סבירא ליה כבית שמאי שסוברים שדגים מטמאין מחיים.
ואפשר להוכיח מדברי רבי יוחנן: דרבנן שסוברים בן פקועה אינו מקבל טומאה, אינו משום דסבירא להו דטעון שחיטה כרבי מאיר. דהרי דגים אין טעוין שחיטה, ואם אמרינן דרבנן מטהרי בבן פקועה הוא רק משום דסבירא להו דטעון שחיטה, הרי אפשר דבדגים מודו רבנן דמקבלים טומאה מחיים כבית שמאי, והיכי משמע דרבי יוסי הגלילי ודבית שמאי חדא הוא. אלא על כרחך דאף אי סבירא להו כחכמים דבן פקועה אין צריך שחיטה, מכל מקום סברי דאינו מקבל טומאה מחיים, וכשיטת בית הלל בדגים דאף דאין טעוין שחיטה אינם מקבלים טומאה עד שימותו.

קנין תורה

בג. נולדו בדגים סימני טרפה, לרבי עקיבא, מה הן צדדי הספק האם מקבלין טומאה; למ"ד טריפה חיה, ולמ"ד טריפה אינה חיה?

למיד טריפה חיה: דיש לומר דדוקא בהמה הוא דנפישא חיותה יכול לחיות אף על פי שהוא טריפה, אבל דגים דלא נפישא חיותיהו לא.

למיד טריפה אינה חיה: דיש לומר דהני מילי בהמה דיש במינה טריפות, אבל דגים דאין במינן טריפות, לא הוה 'טריפה' אצלה כמיתה.

כד. בהמה שהטילה נפל [שלא כלו לו חדשיו] מה דין חלב של הנפל, ולמה; ללישנא קמא וללישנא בתרא – לרבי יוחנן, לריש לקיש?

ללישנא קמא: לרבי יוחנן: חלבו כחלב בהמה שחייב עליה כרת. דסבירא ליה 'אור' גורם לשוייה בהמה, וכיון שנולד נאסר חלבו. ואפילו לרבי יהודה דאמר לעיל (דף ע"ד.) חלבו של בן פקועה מותר, היינו משום שלא יצא לאויר. אבל כל שנולד, חלבו אסור.

לריש לקיש: חלבו כחלב חיה שאין בו אלא איסור נבלה, שאין שחיתתו מטהרתו מלהיות נבלה, אבל חלבו כבשרו. דסבירא ליה דחדשים וגם אויר גורם לשוייה 'בהמה'. וכיון דלא כלו לו חדשיו, אין חלבו כחלב בהמה.

ללישנא בתרא: כולי עלמא מודי דאינו כבהמה שיהא חלבו בכרת [אלא דאסור משום נבלה].

כה. ללישנא בתרא, מה הדין באופן שהושיט ידו למעי בהמה, ותלש חלב של בן ט' חי, ואכלה; לרבי יוחנן ולריש לקיש?

לרבי יוחנן: חלבו כחלב בהמה וחייב כרת, דחדשים גרמי לו להיות 'בהמה', וכיון דכלו לו חדשיו חלבו כחלב בהמה. [ומיהו כי שחטה לאמו, ונמצא בה בן ט' חי, מתיר רבי יהודה חלבו משום 'כל בבהמה תאכלו'].
לריש לקיש: חלבו כחלב חיה, דחדשים וגם אויר גורמים להיות 'בהמה', וכיון דעדיין לא היה לו לידה, אין חלבו בכרת.

כו. האידן ילפינן מקרבן אשם שחלב של שליל אינו נקרב?

דכמו בחלב ושתי כליות האמורות בקרבן אשם שאינו בא רק מן הזכרים, חלב של שליל אינו נקרב, שהרי אין להם שליל. אף קרבנות הבאין מן הנקבה שיש להן שליל, אין חלב של שליל נקרב. [דלא איצטריך למיכתב 'חלב ושתי הכליות' באשם, דמה שלמים שאין כל מינן טעון אליה, הרי הן טעונין חלב ושתי הכליות, אשם שכל מינו טעון אליה, אינו דין שיטעון חלב ושתי הכליות, ומה תלמוד לומר, אלא לומר לך מה חלב ושתי הכליות האמור באשם מוצא מכלל שליל, שהרי אין אשם נקבה, אף כל חלב זה מוצא מכלל חלב שליל].

כז. מה הקשה רבי יוחנן על ריש מלימוד הנ"ל, ומה תירץ ריש לקיש? (לפי הלשון בגמרא שרבי יוחנן הקשה מזה לריש לקיש)

רבי יוחנן הקשה, בשלמא לדידי דסבירא לי דחדשים גורמים שיהא לשליל דין 'בהמה', יש לומר דהברייתא איירי בבן ט' חי, דהוה אמינא כיון ד'בהמה' הוא יהא חלבו חייב בהקרבה, לכן אצטריך למעוטי שחלב שליל אינו נקרב. אבל לדידך דלא מיקרי 'חלב', פשיטא דאינו בעמוד והקרב, ולמה לי קרא למעוטיה.

תירץ ריש לקיש, טעמא דידי דאמינא דלאו חלב הוא, מהכא ילפינן ליה, דכיון דאפקיה רחמנא בקרבנות מכלל חלב ונתמעט מהקרבה, לכן אינו בכלל חלב. אבל אי לאו דמעטיה הוה אמינא דחלב הוא.

כח. מה הקשה ריש לקיש על רבי יוחנן מלימוד הנ"ל, ומה תירץ רבי יוחנן? (לפי הלשון בגמרא שריש לקיש הקשה מזה לרבי יוחנן)

ריש לקיש הקשה, בשלמא לדידי דסבירא לי שאינו חלב, משום הכי מיעטיה רחמנא לאשמעינן דין זה דלאו חלב הוא. אלא לדידך דאמרת חלב הוא לענין אכילה, למה באמת נתמעט מהקרבה.

תירץ רבי יוחנן, דאף שהוא חלב אינו נקרב. כ'מצינו בבהמה מחוסר זמן דאף דיצא לאויר וגם כלו חדשיו - דלכולי עלמא בהמה הוא - מכל מקום פסליה רחמנא בהקרבה כל שבעה ימים, וצריך להמתין עד שיהא בן שמונה ימים להקריבה.

קנין תורה גליון

כז. השוחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי, האם יש לו תקנה להך ולד בשחיטה, ולמה; לרבי אמי, לרבא ורב חסדא?

לרבי אמי: רבי מאיר האוסר בן ט' חי בבהמה כשרה עד שישחטנו לולד [דחשיב לה בהמה בפני עצמה], מתיר ולד זה באכילה על ידי שישחטנו. אבל חכמים המתירים בן ט' חי בבהמה כשרה בלא שחיטה, ואין לו להולד שחיטה לעצמו ולד זה של טריפה אין לו תקנה, דשחיטה ידידה לא מהניא ביה, ובשחיטת אמו הטריפה לא הותרה שהרי הוא כאחד מאיבריה. **לרבא ורב חסדא:** אף לחכמים המתירים בן ט' חי בבהמה כשרה, מועיל לולד זה שישחטנו. דהא דמותר בלא שחיטה היתרא הוא דרבי ביה רחמנא מכל בבהמה תאכלי, שאם רצה אוכלו בשחיטת אמו. אבל אם צריך הוא לשחיטת עצמו כגון שליל של טרפה, שוחטו ומותר, שהוא נותר בב' מד' סימנין; או בושט וקנה שלו, או בושט וקנה של אמו.

דף ע"ה ע"ב

ל. מה פסק רב חסדא בהשוחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי לענין דינים אלו; (א) שחיטה, (ב) מתנת כהונה, (ג) אם מת הולד בלא שחיטה לענין טומאה?

- (א) **שחיטה:** טעון שחיטה להתירו באכילה - דבשחיטת אמו שהיא טרפה אינו נותר.
(ב) **מתנת כהונה:** כיון שצריך שחיטה בפני עצמו, חייב בנתינת מתנת כהונה של זרוע לחיים והקבה.
(ג) **אם מת הולד בלא שחיטה:** אין דינו כנבילה, אלא טהור הוא מלטמא במשא דשחיטת אמו מטהרתו.

לא. לפי מה דחקשה רבא, כמאן אזיל הא דפסק רב חסדא דמהני ליה שחיטה להתירו באכילה, וכמאן אזיל הא דאמר שאם מת הולד בלא שחיטה אינו מטמא כנבלה?

הולד מותר על ידי שחיטה: כרבי מאיר שסובר דבן פקועה צריך שחיטה. דאילו לרבנן הסוברים שבן פקועה אין טעון שחיטה, לכאורה לא מהני ליה שחיטה ידידה, דכבר שחוט ועומד הוא.
אם מת הולד אין דינו כנבלה אלא טהור הוא מלטמא במשא: כרבנן דסוברים ששחיטת אמו מהני לולד.

לב. ולמה לא חקשה בן רבא על הברייתא ששנה רבי חייא, שהשוחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי, טעון שחיטה, וחייב בזרוע והלחיים והקבה, ואם מת טהור מלטמא במשא?

שהברייתא הכי קאמר [בסיפא]; שאם כבר מצאו להולד מת במעי אמו, אינו מטמא במשא, וכולו רבי מאיר. דאפילו רבי מאיר מודה בבן ט' מת דשחיטת אמו מתירתו שלא להיות נבילה. [אבל רב חסדא דלא השיבו שכן היתה כוונתו, על כרחך דבריו כפשוטן שאף שמת אחר שנולד אינו מטמא].

לג. והאך תירין רב חסדא דבריו?

דכולה כרבנן אזיל, ומודו רבנן שמועיל שחיטה לולד היוצא מאמו שהיא טריפה, ולא אמרינן דשחוט ועומד הוא, משום דד' סימנין אכשר ביה רחמנא.

לד. כהא דסבר רבי יוחנן דר' סימנים אכשיר רחמנא בבן פקועה, למה הסתפק רב אסי אי ריש לריש חולק עליו או לא? (ב' דרכים)

- (א) מנהגו של ריש לקיש היה כשאומר רבי יוחנן שמועה שאינו מודה לו, שהה ריש לקיש שעה או שתיים קודם שיחלוק עליו, אולי יחזור בו רבי יוחנן. ובתוך כך יצא רבי אסי ולא שמע אם נחלק עליו ריש לקיש.
(ב) ריש לקיש היה שותה מים כשאמרו רבי יוחנן, ובתוך כך יצא רבי אסי. ולא ידע אם ריש לקיש חלק עליו או לא.

קנין תורה גליון

לח. חכמים דאמרי במשנתנו דאם נמצא בן ט' חדשים חי במעי אמו אין צריך שחיטה, ורבי שמעון שזורי דאמר דאפילו ולד בן חמש שנים וחורש בשדה, שחיטת אמו מטהרתו, במה נחלקו?

באופן שלאחר שנולד הבן פקועה עמד על פרסותיו והלך על גבי קרקע. דלחכמים, כיון שהלך על גבי קרקע טעון שחיטה מדרבנן, דאתי לאחלופי לאכול בהמה בלא שחיטה. אבל לרבי שמעון שזורי לא גזרו עליו רבנן, ולעולם הוא מותר בלי שחיטה.

לו. לדברי האומר 'חוששין לזרע האב', מה הדין בבן פקועה הבא על בהמה אחרת מעלייתא, והוליד ולד, ולמה? [אם אין סוברים ד' סימנין הכשירו בה רחמנא]

הולד אין לו תקנה. שהרי הוא כמי שאין לו אלא סימן אחד מצד אמו, שהסימן השני שמצד האב שחוט ועומד הוא, שאין שחיטה נוהגת בו. ובהמה בחד סימן לא מיתכשרה, [והאי סימנא בתרא לא מצטרף לקמא, שאין לך שהייה גדולה מזו, שהראשון שחוט משנולד].

לז. לאביי, באיזה אופן מודי חכמים דבן פקועה שהפריס על גבי קרקע מותר בלא שחיטה, ולמה? ללישנא קמא, ללישנא בתרא?

ללישנא קמא: בקלוט שהוא בן פקועה. דכל מלתא דתמיהא מידכר דכירי אינשי, שמתוך שקול יוצא עליו מאז קלוט זה בן פקועה הוא, תמהין על קליטותו וזוכרין את כל דבריו.

ללישנא בתרא: דוקא בבן פקועה שהוא קלוט בן קלוטה [שנמצא הקלוט בתוך הקלוטה], משום דשני תמיהות זוכרים אנשים, ואין לגזור שמא מתוך זה יאמרו דשאר בהמות אין צריכים שחיטה.

לח. מה הדין בבנו ובן בנו של פקועה לרבי שמעון שזורי; לזעירי בשם רבי חנינא, ולרבי יוחנן?

לזעירי בשם רבי חנינא: מותר לאכלם בלא שחיטה עד סוף כל הדורות.

לרבי יוחנן: רק הבן פקועה עצמו מותר בלא שחיטה, ואילו בנו של בן פקועה צריך שחיטה.

לז. האם יש להוכיח מדברי רבי יוחנן שמוכר דהלכה כרבי שמעון שזורי?

לא, דרבי יוחנן לא אמר כן אלא לדברי רבי שמעון שזורי - שאף הוא לא התיר אלא בבן פקועה עצמו ולא בבנו. אבל לא פסק רבי יוחנן כוותיה, ולעולם יכול לסבור כחכמים דמשהפריס על גבי קרקע צריך שחיטה.

מ. האם פסק רב אשי בבן פקועה שנתקיים וגדל, ונפל עליו זאב שטרפו ולא היה יכול עוד לחיות?

שישחטנו מיד, וכרבנן דסבירא להו שאם הפריס על גבי קרקע טעון שחיטה. [דאף על גב דסבר כרבנן דכיון שהפריס על גבי קרקע צריך שחיטה, לא אסר משום דרוסת הזאב. דדוקא בשחיטה גזרו דצריך שחיטה משום דמיפרסמא, אבל טרפות דידיה לא מיפרסמא כל כך, ולכן היה מותר על ידי שחיטה אף דהוה טריפה; תוספות].

מא. באיזה אופן אמרו דמותר ליתן גט לאשה, אף על גב שהבעל לא אמר רק 'כתבו גט לאשתי', ולא אמר 'תנו'?

בראשונה אמרו: מי שיוצא בקולר שנתחייב מיתה למלכות.

חזרו לומר: אף המפרש מן היישוב לים והיוצא בשיירא למדברות הדין כן.

רבי שמעון שזורי אמר: אף במסוכן מתוך חליו הדין כן.

קנין תורה גליון

מב. מה אמר רבי שמעון שזורי דיכול לעשות בתרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה והרי הן מדומעין, והרי הוא הפסד גדול, ולמה? דשואלו לעם הארץ אם עשרן ואוכלו על פיו אם אמר עשרתים, הואיל ואין כאן תקנה הקילו חכמים לסמוך על דבריו.

מג. לחכמים מתי אפשר לסמוך על עם הארץ שאומר שעושר פירותיו? (רש"י)

הלוקח פירות דמאי ושכח לעשרו, יכול לשאלו בשבת ולסמוך על דבריו אם אמר לו עשרתים. דמשום כבוד שבת התיירו לו לסמוך עליו, ואוכל על פיו אותה סעודה לבדה, ולמוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר.

מד. האם פסקינן בדברי רבי שמעון שזורי בענין בן פקועה שהפריס על גבי הקרקע?

לרבי יונתן [וכן סבירא ליה לרב אשי כנ"ל]: רק בשני דינים הנ"ל [מסוכן, ותרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה] פסקינן כרבי שמעון שזורי, אבל בבן פקועה שהפריס על גבי קרקע, אין הלכה כמותו אלא כחכמים שטעון שחיטה. **לועירי**, וכן לרבין בר חנינא בשם עולא בשם רבי חנינא: הלכה כרבי שמעון שזורי. [ולא עוד, אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי במשנתנו הלכה כמותו].

דף ע"ו ע"א

מה. תנן במשנתנו, "אם נחתכה מן הארכובה ולמטה, כשרה. נחתכה מן הארכובה ולמעלה, פסולה", באיזה ארכובה איירי?

(א) לרב יהודה בשם רב בשם רבי חייא (ללישנא קמא): ארכובה התחתונה ממש, הנקרא 'ארכובה הנמכרת עם הראש'.
(ב) לעולא בשם רבי אושעיא (ורב יהודה בשם רב בשם רבי חייא ללישנא דרב פפא): 'ארכובה העליונה' [שבעליונו של עצם האמצעי].

מו. בהמשך משנתנו תנן "אם ניטל צומת הגידין טריפה", האיך מתפרש רישא וסיפא דמשנה; לעולא, ומה הקשה על פירושו של רב יהודה?

עולא: אף על גב דתנן ברישא שאם נחתך העצם בגובהו למעלה מן צומת הגידין הבהמה כשרה, מכל מקום היכא דנחתך בשיפולי העצם - במקום צומת הגידין הוה טריפה.
והקשה על רב יהודה: אם 'ארכובה תחתונה' היינו 'ארכובה הנמכרת עם הראש', ומה דאמרה משנתנו 'למעלה' מארכובה פסולה היינו סמוך לה ממש - הרי היינו מקום צומת הגידין, ולמה קתני אחר כך 'וכן שניטל צומת הגידין', הא היינו הך.

מו. האיך רצה רב יהודה לפרשו, ומה קשה על זה? (ב' דרכים)

(א) **רב יהודה תירץ:** דברישא השמיענו המשנה שאם נחתכה שם רק הארכובה ולא צומת הגידים - כמו נשבר העצם והגידין קיימין, הבהמה טריפה. ובסיפא השמיענו שניטלה צומת הגידין - אף אם לא נחתכה הארכובה, הוה גם כן טריפה.
הקשה לו עולא, הא קתני ברישא דמשנתנו ד'נחתכו' רגליה מן הארכובה ולמעלה, ומשמע דנחתכו לגמרי ואפילו הגידין. ואם כן למה תנא שוב שניטל צומת הגידין.
(ב) **רב יהודה רצה לפרש:** דכוונת רישא דמשנה הוא ד'למטה' מהארכובה כשרה היינו כשנחתכה למטה מן הארכובה ומצומת הגידין, ו'למעלה' דקתני לאו למעלה מיד משמע, אלא בגובהו של עצם למעלה מן הצומת הגידין שהיא טריפה. ואחר כך בסיפא אמרו וכן שניטל הצומת הגידין, שאם נחתך בתוך צומת הגידין נמי הוה טריפה. ולא זו [שנחתכה למעלה] אף זו [שניטל צומת הגידין] קתני.

אבל קשה על זה: הלשון דקתני 'מן הארכובה ולמעלה', דמשמע בסמוך לו מיד, והיינו במקום צומת הגידין.

קנין תורה גליון

מח. למה לא היה יכול רב יהודה לפרש, דברי שא תנא נחתכה ארכובה עם צומת הגידין, ובסיפא תני שניטל צומת הגידין בלא ארכובה דגם היא טריפה? (רש"י)

דאם כן ניתני רק ד'ניטל צומת הגידין הוה טריפה, וכל שכן שאם נחתכו הארכובה וגם צומת הגידין דהוה טריפה.

ממ. לפי רב פפא אליבא דרב יהודה; באיזה ארכובה איירי המשנה, והאיך מתפרש המשנה 'למטה' ו'למעלה', וסיפא דמשנה 'שניטל צומת הגידין'?

ארכובה: הוא ארכובה העליונה.

נחתכה 'למטה' כשרה: אין פירושו למטה מיד דהיינו כל עצם האמצעי - דהא זימנין שאם חותכה הוה טריפה, באופן שחתכה בצומת הגידין. אלא הכי קאמר, 'למטה' מאותה ארכובה עליונה ומעצם אמצעי כולו, דהיינו שנחתך בעצם התחתון - הבהמה ודאי כשרה.

נחתכה 'למעלה' טריפה: כשנחתכה למעלה מן הארכובה העליונה, דהיינו בקולית - הבהמה טריפה בכל מקום שיחתך. בסיפא זכין שניטל צומת הגידין: היינו שאם נחתך עצם אמצעי; יש מקום שהיא טריפה - כגון אם חתכה בצומת הגידין, ויש מקום שהיא כשרה - כגון שחתכה למעלה מצומת הגידין.

נ. מה הדין באופנים אלו: (א) נחתך מן הארכובה עליונה ולמעלה, (ב) נחתך עצם האמצעי, (ג) נחתך מארכובה התחתונה ולמטה?

(א) נחתך מן הארכובה עליונה ולמעלה: לכולי עלמא הבהמה טריפה.

(ב) נחתך עצם האמצעי: לללישא קמא דרב יהודה, טריפה בכל אופן. לעולא, וללישא בתרא דרב יהודה הדבר תלוי; אם נחתכה צומת הגידין, טריפה. ואם לא נחתכה צומת הגידין, כשרה. (ג) נחתך מארכובה התחתונה ולמטה: לכולי עלמא הבהמה כשרה.

נא. לעולא ורב פפא אליבא דרבי יהודה, האיך אפשר שאם חותכין עצם האמצעי למעלה ממקום צומת הגידין הבהמה כשרה, ואילו אם נחתכה העצם למטה במקום צומת הגידין הבהמה טריפה?

וכי יש לדמות טרפות להדדי, הא אין אומרינן בטרפות זו דומה לזו, שהרי חותכה מכאן ומתה, וחותרה מכאן וחיה.

נב. מהיכן מתחיל מקום צומת הגידין מלמטה? (ד' שיטות)

(א) לרבה: ממקום שיוצאין הגידין מן העצם ומהלכין בבשר הרגל.

(ב) לרבה בר רב הונא: במקום שהגידין אדוקין בעצם השוק, עד הפרק.

(ג) לרבה בריה דרבה בר רב הונא בשם רב אסי, וכן אמר רב יהודה: מעצם 'ערקום' ולמעלה. [ומתחיל יותר למטה משני דעות הנ"ל].

(ד) להזוא מרבנן לפני רבי אבא: אפילו נחתכו גידין כנגד הערקום עצמו גם כן הוה בכלל צומת הגידין [והוא מחמיר אפילו יותר משיטה השלישי].

נג. עד איזה מקום למעלה הוה מקום 'צומת הגידין'?

עד המקום שהגידין מתפשטין לתוך בשר השוק.

נד. כמה הוא אורך שיעור מקום צומת הגידין בבהמה נסה?

מתחילתו ועד סופו רוחב ארבע אצבעות.

קנין תורה גליון

נח. בבהמה דקה, באיזה מאלו הוזה צומת הגידין: (א) במקום שהגידין בולטין, או מקום שהם נבלעים בתוך הבשר, (ב) במקום שהגידין קשים, או מקום שהם רכים, (ג) במקום שהגידין עבים, או מקום שהם דקים, (ד) במקום שהגידין הם לבנים, או מקום שאינן לבנים?

- (א) במקום שהגידין בולטין הרי הם צומת הגידין, אבל במקום שהם נבלעים בתוך הבשר אינן צומת הגידין.
(ב) במקום שהגידין קשים הוזה צומת הגידין, אבל לאחר שנכנסין בבשר הם רכים ואינן צומת הגידין.
(ג) במקום שהגידין עבים הוזה צומת הגידין, אבל במקום שהם דקים אינן צומת הגידין.
(ד) במקום שהגידין הם לבנים הוזה צומת הגידין, אבל במקום שאינן לבנים; לאביי לא הוזה צומת הגידין. למר בר אשי, אפילו במקום שהם צלולין ורק לבנים קצת, הוזה מקום צומת הגידין אע"פ שאינן לבנים לגמרי.

דף ע"ו ע"ב

נז. בצומת הגידין של בהמות יש שלשה חוטיין – אחד מהם עבה ושנים דקים, בפסיקת כמה מהם נעשה הבהמה טריפה? (ה' שיטות)

- (א) לאמימר בשם רב זביד: אם נפסק העבה הבהמה טריפה, לפי שאז הלך לו רוב בנין הגידין. וכן אם נפסקו שני הדקים הבהמה טריפה, לפי שהלך רוב מנין הגידין.
(ב) למר בר רב אשי: אם נפסק רק העבה אינה טריפה, דהא עדיין איכא רוב מנין. וכן אם נפסקו רק שני הדקים אינה טריפה דעדיין איכא רוב בנין. [ורק אם יחתך העבה ואחד מן הדקים יהא הבהמה טריפה].
(ג) ללישנא קמא לרב יהודה בשם רב: אם נפסק רובו אפילו של אחד מהם, הבהמה טריפה.
(ד) ללישנא בתרא לרב יהודה בשם רב: כשנפסק רובו של כל אחד ואחד מן החוטיין. [ועי' בשינון בהערה]
(ה) ללישנא בתרא לרב יהודה בשם שמואל: אף נפסק רובו של כל אחד, כיון שעדיין קיים שליש מכל גידי הבהמה, כשרה.

נז. כמה חוטיין יש בצומת הגידין של עופות? וכמה צריך ליפסק שיהא העוף טריפה?

ששה עשר חוטיין יש בצומת הגידין, ואם נפסק אפילו אחד מהם העוף טריפה.

נח. תנן במשנתנו, "אם נשבר העצם ולא נחתך, אם רוב הבשר קיים, שחיטת הבהמה מטהרתו, והוא מותר באכילה. ואם לאו אין שחיטתו מטהרתו"; באיזה מקום נאסר האבר או הבהמה משום שבירת העצם, והאיך מתפרש המשנה לרב ולשמואל (לפני שחזר בו)?

לרב: נשבר העצם למעלה מן הארכובה [התחתונה]; ועור ובשר חופין רוב העצם, בין האבר ובין הבהמה מותרים. ואם לאו, בין האבר ובין הבהמה אסורים. ואם נשבר העצם למטה מן הארכובה [התחתונה]; אם רוב הבשר קיים, בין האבר ובין הבהמה מותרים. ואם לאו, האבר אסור משום אבר המדולדל, והבהמה מותרת. ומשנתינו דקתני שאם נשבר העצם ואין רוב הבשר קיים אין שחיטתו מטהרתו, דמשמע רק האבר אסור אבל הבהמה עצמה מותרת, קאי אלמטה מן הארכובה.
לשמואל (לפני שחזר בו): בין למעלה מן הארכובה ובין למטה מן הארכובה; אם רוב הבשר קיים, זה וזה מותר. ואם לאו, האבר אסור ובהמה מותרת. ומשנתינו קאי בין אם נשבר העצם למעלה מן הארכובה, ובין נשבר למטה מן הארכובה.

נז. מה הקשה רב נחמן על שמואל מתחלה? מה הקשו על קושיות? האיד ביאר קושיות?

רב נחמן הקשה: האיך אפשר דהאבר אסור והבהמה מותר, הרי יאמרו אנשים בתמיה - אבר ממנה מוטל באשפה ואסור באכילה, ושאר הבהמה מותרת.

הקשו עליו: דאם כן הרי לרב נמי כשנחתך למטה מן הארכובה, יאמרו אבר ממנה מוטל באשפה ואסור באכילה, ושאר הבהמה מותרת.

אלא ביאר קושיות: דדוקא למעלה מן הארכובה קשה, שיאמרו הרי אבר 'שחיה ממנה' - שהנשמה תלויה בה, מוטל

קנין תורה גליון

באשפה לפי שהוא אסור באכילה, ושאר הבהמה מותרת.

כ. האיך פסקו בארץ ישראל במחלוקת רב ושמואל?

מתחלה שלחו: הלכה כרב שאם נשבר למעלה מן הארכובה ואין רוב הבשר קיים, גם הבהמה אסורה.
אחר כך שלחו: הלכה כוותיה דשמואל, שרק האבר אסור אבל הבהמה מותרת.
שוב שלחו: הלכה כוותיה דרב שגם הבהמה אסורה באכילה. והוסיפו, שהאבר עצמו מטמא במשא, משום דשחיטה עושה ניפול.

כא. מה הקשה רב חסדא על הא דשלחו מארץ ישראל שהאבר עצמו מטמא במשא?

מברייתא דאמר רבי מאיר ששחיטת טריפה דין הוא שתטהרנו ואת אבר המדולדל בה, כיון שהיא גופה, הרי שאין שחיטה עושה ניפול לאבר המדולדל בה.

כב. למה לא הקשה מן המושג לקמן דאם נשחטה בחמה שהיו אבר ובשר מדולדלין בה, לרבי מאיר, הוכשרו בדמיה לקבל טומאת אוכלין, הרי מבואר דצריכין הכשר שיקבלו טומאת אוכלין, אלמא אין בהם טומאת נבלות?

לא הקשה מאותו משנה, לפי שאפשר לדחות כדדחו לעיל (דף ע"ג ע"ב) דהא ד'הוכשרו' דמשמע דאין בה טומאה דעצמה, לא קאי אלא על בשר המדולדל, ולא על האבר. דאי נמי סבירא לן שחיטה עושה ניפול, הוה הבשר כבשר הפורש מן החי וטהור דגידין ועצמות בעינן.

כג. האיך אמר רבי זירא על מומר דרב, שאם נשבר למעלה מן הארכובה שניהם אסורים – האבר והבתנה, דכן אמר שמואל, הא נחלק שמואל על רב?

אף דמתחילה נחלק שמואל על רב, לבסוף חזר בו וסובר כוותיה דרב.

כד. נשבר העצם ויצא לחוץ; אם עור ובשר חופין את רובו, מותר. ואם לאו, אסור; מהו 'רובו'?

(א) לרב דימי בשם רבי יוחנן, כשלא יצא רוב עובי השבירה לחוץ, אלא מיעוט חלל העצם נגלה, ורובו נכסה.
(ב) ליש אומרים, עוביו של עצם לא מעלה ולא מוריד. אלא אם רוב היקף הבשר שסביב העצם על השבר קיים, אפילו נהפך חלל העצם ויצא דרך נקב קטן, כשר. ואם רוב היקף העצם סביב השבירה מגולה, אפילו כיוון בליטת ראש השבירה לצד בשר הקיים והרי כל חלל העצם נכסה בתוכה, אפילו הכי אסור.
(ג) רב פפא פסק להלכה, דבענין שניהם – רוב עוביו וגם רוב הקיפו.

כה. ללישנא קמא דעולא בשם רבי יוחנן, כמה מחיפוי העצם יכול להיות על ידי עור? ומה הקשה עליו רב נחמן, ומה תירץ עולא?

לעולא: אף אם ניטל כל הבשר מתחת העור, והעור חופה את עוביו והקיפו, כשר.
הקשה עליו רב נחמן: כיון דבברייתא שנינו 'עור ובשר' משמע דצריך להיות שניהם עור ובשר. ואם כן למה לא אמר עולא ש'עור מצטרף לבשר', לחומרא דצריך חציו עור וחציו בשר.
אמר לו עולא: אנן מפרשינן הברייתא דהכי קאמר, 'עור או בשר', ולכן אין צריך לצירוף בשר להעור אלא דהעור בלבד נמי מגין על העצם.

קנין תורה גליון

סו. ללשנא בתרא דעולא בשם רבי יוחנן, כמה מחיפוי העצם יכול להיות על ידי עור? ומה הקשה עליו רב נחמן?

לעולא: 'עור מצטרף לבשר' וצריך להיות לפחות חצי בשר, וחציו יכול להיות עור.
הקשה עליו רב נחמן: למה לא אמר חומרא יותר גדול, ד'עור משלים לבשר' דבאמת צריך רוב הכיסוי בבשר ורק מיעוטו יכול להיות עור, כדי שיצטרף בין שניהם לכיסוי רוב העצם.

סז. ממה הביא עולא ראייה שאין צריך רוב החיפוי על ידי בשר, והאיך דחאו רב נחמן?

עולא הביא ראייה: מעובדא שהיה בר גוזל בביתו של רב יצחק שנשבר לו עצם ברגלו והיה מחופה בחצי בשר וחצי עור, והכשירו רבי יוחנן. הרי מבואר דאין צריך שיהא רוב בשר שיהא כשר.
אמר לו רב נחמן, אין משם ראייה, דבר גוזל רכין עורו, ולפיכך עורו חשוב כבשר.

דף ע"ז ע"א

סח. בהמה שנשבר העצם, וגידין רכין מצטרפין לבשר וחופין רוב עצם הנשבר, מהו יסוד השאלה?

האם גידין רכין שסופן להקשות דינן כבשר והוה חיפוי, או אין דינן כבשר ולא הוה חיפוי.

סז. מה פסק רבא בשאלה הנ"ל, ולמה?

שהבהמה מותרת באכילה, דלמאי ליחוש להו; (א) הא אמר רבי יוחנן, אדם הנמנה עם חבורה לאכול מקרבן פסח רק מגידין שסופן להקשות, יצא ידי אכילת פסח. הרי מבואר דגידין שהם עכשיו רכין אף על פי שסופן להקשות, בשר נינהו.
(ב) התורה חסה על ממונן של ישראל.

ע. מה הקשה רב פפא על פסקו של רבא?

הא ריש לקיש במס' פסחים (דף פ"ד.) חולק על רבי יוחנן, וסובר דאין נמנין בקרבן פסח על גידין שסופן להקשות משום דאין דינן כבשר. והרי טריפה איסור דאורייתא הוא ויש לנו לילך אחר המחמיר, ואתה אמרת למאי ניחוש להו.

עא. למה חשש רבא לשיטת ריש לקיש, הא אמר דאין הלכה כריש לקיש לגבי רבי יוחנן רק בשלשה דברים, ולא יותר?

שאני הכא דבמחלוקת זו של גידין שסופן להקשות חזר בו רבי יוחנן והודה לריש לקיש, ואמר כל מידי דסופן להקשות, בתר סוף אזלינן.

עב. על איזה משנה סמך רבי יוחנן לומר שגידין שסופן להקשות הרי הוא כבשר, והאיך חזר מדבריו אף דבמשנה שנינו כן?

דתנן לקמן (דף ק"ב.) עור הראש של עגל הרך, הוי כבשר לענין טומאת אוכלין ונבלות ואף על גב דסופו להקשות. אבל אחר כך אוקמיה לההוא מתניתין ביחידא.

עג. מה פסק רבא בבחמה שנשבר העצם ויצא לחוץ, וניטל ממנו מעט מן העצם שנעכל ונפל לארץ, ולמה?

כיון דבברייתא דלעיל שנינו שאם 'נשבר העצם ויצא לחוץ' הדבר תלוי אם הבשר מחפה את רובו. וכיון שכן, מה לי נפל מיניה חתיכת העצם ומה לי ישנו כאן, אלא הואיל ועור ובשר חופין את רובו, כשרה.

קנין תורה גליון

עד. מה הן השבעה איבעיות בעצם שנשבר ובשר חופה את רובו שלא נפשט?

(א) 'מתלקט', שבשר הנותר לכסות הרוב אינו יחד, אלא כאן מעט וכאן מעט סביב העצם, ואם תצרפיהו הרי רוב הקיפו נכסה. (ב) 'מתרוסס', שהיה הבשר החופה את רוב העצם מרודד וקלוש. (ג) 'מתמסמס', שבשר הנשאר לכסוי נרקב. (ד) כשניקב אותו בשר החופה נקב קטן בלא חסרון. (ה) כשנסדק הבשר הנותר לכסוי העצם. (ו) כשנקלף הבשר מעל העצם, ושוב אינו דבוק בו. (ז) אם תמצא לומר נקלף בלא חסרון כשר, מה הדין כשאותו בשר החופה ניטל שלישי התחתון של עובי הבשר סמוך לעצם, ושני שלישי עליונים עומדים באויר.

עה. מהו גדר 'מתמסמסת' שנמתפקו בו?

כל שהרופא נוטלו בסכין בקדירת ארובה.

עו. למה אין לפשוט האיבעיא דניטל שלישי התחתון, מהא דאמר עולא בשם רבי יוחנן 'עור הרי הוא כבשר', וכיון שגם עור נחשב לחיפוי – אף שאינו דבוק לעצם, כל שכן דאם ניטל שלישי התחתון של הבשר ונשאר העור וגם שני שלישי הבשר עומדים, כשר?

דדלמא לא איירי בניטל הבשר מתחתיו והעור עומד באויר. אלא באופן שהעור 'מחזיק את שלו', כגון שנשבר בשיפולו של עצם במקום שהוא ערום מבשר סמוך לארכובה, שאין שם אלא עור, והעור דבוק יפה בעצם ומחזיקו.

עז. מה הדין כשנקדר הבשר בסכין מעל השבר בעגול כמין טבעת, ורוב הקיפו מכוסה; מי אמרינן כיון דנקדר בעגול אינו מתרפא? כשר, משום דיכול לרפאו על ידי שיסרטו לבשר בעצם דעלמא, ומתוך שהוא מוציא דם מתחבר הבשר ונמשך זה אצל זה ומתרפא.

עה. באיזה כלי אין לסרוט הבשר? ובאיזה אופן יכול להתרפאות כשסורטין אותו בעצם דעלמא?

אין לסרטו בברזל, דאז רק עושה חריצים בבשר ומכאיב המכה. והא דיכול לסרט בעצם דעלמא, היינו רק כשאנו רואים שהעצם 'מחזיק בשלו', כלומר שסביבות הקדירה מידבק העצם לבשר, וסימן התחלת רפואה הוא.

עז. מה הדין בהשוחט את הבהמה ומצא בה שליא, האם אסור משום אבר מן החי? ומנא ילפינן לה?

אינו אסור משום אבר מן החי אלא היא נותר בשחיטת האם, ולכן נפש היפה - שאין דעתו קצה בה מחמת מיאוס, תאכלנה. וילפינן ליה מהא דכתיב בל וכו' בבהמה וכו' אותה תאכלו לרבות את השליא.

פ. שליא שיצתה מקצתה לפני שחיטת האם, האם צריך ילפותא לומר שהוא אסור באכילה, ולמה?

אין צריך ילפותא, דכיון דאין שליא בלא ולד, פשיטא דאסורה משום דצריך לחוש שמא יצא הולד והרי הוא כילוד, והשליא דינה כהולד שיצא ולא התירה השחיטה.

פא. הרי הברייתא יליף דין הנ"ל מ'אותה' ולא 'שליטה' לומר ששליא שיצתה מקצתה לפני שחיטת האם אסורה?

באמת הפסוק אינו אלא אסמכתא בעלמא.

קנין תורה גליון

פב. ומה ילפינן באמת מ'אותה' (רש"י)?

לחותר מן הטחול ומן הכליות כדאמר לעיל (דף ס"ט.).

דף ע"ז ע"ב

פג. האם שליא שנמצא בתוך אמו מטמאה טומאת אוכלין וטומאת נבלות, ולמה; כשלא חישוב עליה לאכילה, וכשיחשב עליה לאכילה?

כשלא חישוב עליה לאכילה: אינו מטמאה טומאת אוכלין, דלא חישוב אוכל, ואינה מטמא טומאת נבלות.
חישוב עליה לאכילה: מטמאה טומאת אוכלין, דמחשבה משויא לה אוכל. אבל אינה מטמא טומאת נבלות, דלאו בשר היא אלא כשאר אוכל בעלמא.

פד. להחיה אמינא, למה אין לומר דנסתפק רבי יצחק בר נפחא בעור חמור שהוא קשה ומאוס שבשלו הרבה מאד ונתרכך, האם חשוב כבשר לענינים אלו; (א) טומאת אוכלין, (ב) טומאת נבלה? ולמסקנא מה היה ספיקתו?

(א) טומאת אוכלין: דשנינו להדיא בברייתא, העור והשליא אין מטמאין טומאת אוכלין, אבל עור ששלקו, ושליא שחישוב עליה לאכילה, מטמאין טומאת אוכלין. הרי מבואר להדיא דעור ששלקו מטמא טומאת אוכלין.
(ב) טומאת נבלה: דהא שנינו להדיא בברייתא, דילפינן מודכתיב הנוגע 'בנבלתה', ולא בעור ולא בעצמות ולא בגידין ולא בקרנים ולא בטלפים. ואמר רבה בר רב חנא דנצרכה למעוטינהו כגון שבשלין הרבה עם תבלין עד שעשאו ציקי קדרה. הרי מבואר דאף לאחר ששלקו אין העור מטמא כנבלה.
למסקנא: היה ספיקתו לענין טומאת אוכלין. דאף דאמרנו דעור ששלקו מטמא טומאת אוכלין, דלמא היינו רק עור בהמה אחרת. אבל עור חמור מאיס הוא, ואולי אף כששלקו אינו מטמא טומאת אוכלין.

פה. להחיה אמינא במחלוקת רבי אלעזר ורבי יוחנן, מה הדין בשליא שיצתה ויש עמה ולד שרואין אנו ראשו ורובו בפנים?

לרבי אלעזר: השליא מותרת, ואין חוששין שמא עוד היה ולד אחר בשליא זה ויצא ושליא זו שלו היא, וזה שבפנים כבר יצתה שליתו לפני זה, ותהא שליא זו אסורה. דודאי כל שיש במעיה ולד, אין חוששין לולד אחר והשליא מותרת.
לרבי יוחנן: השליא אסורה, דחוששין שמא ולד אחר היה, והשליא שלו היא.

פו. מה הקשו בגמ' למה אין לומר דבזה נחלקו?

דהא אמר רבי ירמיה דבמחלוקת זו לחומרא אמרה רבי אלעזר - שמחמיר היה יותר מרבי יוחנן. ולפי מה שהובא המחלוקת, נמצא דרבי יוחנן מחמיר יותר מרבי אלעזר.

פז. למסקנא במחלוקת רבי אלעזר ורבי יוחנן, מה הדין בשליא שיצתה ויש עמה ולד בפנים; כשהשליא אינה קשורה בולד, כשהשליא קשורה בולד?

לרבי אלעזר: כשהשליא אינה קשורה בולד השליא אסורה, דאיכא למימר דלזה שבפנים היתה שליא אחרת ונמוחה ויצתה, ושליא זו של ולד אחר היתה ונמוח ויצא. כשהשליא קשורה בולד הנמצא בפנים: השליא מותרת, דודאי שליא זו שלו היתה ומותרת באכילה, ואין חוששין דהוא של ולד אחר.
לרבי יוחנן: בכל אופן השליא מותרת. דרק שליא שיצתה ואין עמה ולד בפנים, אסורה דחיישין שמא יצא מיחוי הולד שם. אבל אם יש עמה ולד - אפילו אינה קשורה בו, מותרת, דבדידיה תלינן השליא, ואין חוששין לולד אחר.

קנין תורה גליון

פח. לתנא דברייתא (דאזיל כרכי אלעזר), מה הדין בהמפלת מין בהמה חיה ועוף ושליא עמהן לענין טומאה וטהרה; בזמן שהולד שהפילה קשורה בהן, ובזמן שאין הולד שהפילה קשורה בהן?

כשהולד שהפילה קשורה בהן: אין חוששין שמא יש כאן ולד אחר, וכיון שמה שהפיל אינה מין ולד [כרבנן דאמרי במס' נדה (דף כ"א.)], כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד] אם נפתח הקבר בלא דם דהואי לידה יבישה, טהורה היא.
כשאין מה שהפילה קשורה בהן: מטילים על אשה הזאת חומר שני ולדות - של נקבה דטמאה י"ד ימים ואפילו בלידה יבישה, ושל זה שהפיל שאינה ולד כלל ואם כן אין לה ימי טוהר כלל. שאני אומר שמא נימוח הולד של שליא זו ואפשר שהיתה ולד גמור ונקבה ונימוחה שליתו של שפיר זו שלפנינו, ושליא זו לאו שלו היתה.

פז. מה הדין בבחמה המבכרת שהפילה שליא - שזחו פטר רחם שלה, לענין קדושת בכורה, ולמה?

ישליכנה לכלבים, לפי שאין בה קדושה. דאף על גב דאין שליא בלא ולד, כיון דמיעוט בהמות יולדות דבר שאינו קדוש בבכורה כלל אף אם הוא זכר - כגון 'נדמה' [רחל שילדה מין עז, או עז שילדה דומה לרחל]. וכיון שהיולדות הם מחצה זכרים ומחצה נקבות, הוה ולד זה ספק זכר ספק נקבה, והרי נקבה לא קדשה. ואף אם תמצא לומר זכר הוא, יש להסתפק שמא נדמה הוא. סמוך מיעוטא דנדמה למחצה דנקבות, הוו זכרים מיעוטא, ולמיעוטא לא חיישינן.

צ. מה הדין בשליא של 'מוקדשין' - כגון בהמת שלמים שהפילה שליא, ולמה?

צריך קבורה. וטעם הדבר הוא, כיון דאין שליא בלא ולד, ובין זכר ובין נקבה שיצא מבחמת הקדש קדוש הוא, חוץ מנדמה שאינו קדוש. וכיון דרוב בר מיקדש הוא, אזלינן בתר רוב.

צא. למה אין קוברין שליא של נפל בפרשת דרכים ואין תולין אותה באילן?

שדרך המנחשים לעשות כן כדי שלא תפיל עוד, ואסור משום דרכי האמורי [דכתיב ולא תעשה כמעשיהם].

צב. לאביי ורבא, מה הדין לענין 'דרכי האמורי'; כשיש בו רפואה, וכשאין בו רפואה?

כשיש בו רפואה: אינו אסור משום דרכי האמורי.
כשאין בו רפואה: אסור משום דרכי האמורי, לפי שהוא דומה לניחוש.

צג. אילן שמשיר פירותיו, למה אין בו משום דרכי האמורי לטוענו באבנים, ולסוקרו בסיקרא?

לטוענו באבנים: שהרי עושה כן כדי שיכחש כחו, לפי שמרוב שומנו הוא משיר פירותיו.
לסוקרו בסיקרא: דאינו עושה כן משום ניחוש, רק כדי שיראוהו אנשים - סימן שהוא משיר פירותיו, ויבקשו רחמים.

דף ע"ח ע"א

צד. למה אמרה תורה על מצורע 'וטמא טמא יקרא'?

שצועק ואומר 'טמא אני' כדי להודיע לרבים שמצורע הוא, ורבים מבקשים עליו רחמים.

צה. כמאן נהגו לתלות אשכול תמרים בדקל המשיר פירותיו לסימן?

כי האי תנא דסבירא ליה שעושין כן כדי שיבקשו עליו רבים רחמים.

קנין תורה גליון

צו. האם האיכסור לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד נוהג באלו; (א) בחוץ לארץ; (ב) שלא בזמן הבית, (ג) בחולין (ד) במוקדשין?

נוהג בכלם.

צו. מה הדין כששחט שני בהמות של חולין, לענין עונש והיתר אכילה; (א) שניהם בחוץ; (ב) שניהם בפנים, (ג) הראשון בחוץ, והשני בפנים, (ד) הראשון בפנים והשני בחוץ?

- (א) **שניהם בחוץ:** שניהם כשרים. אלא דעל השני לוקה משום לאו ד'איתו ואת בנו'.
- (ב) **שניהם בפנים:** שניהם פסולין משום חולין שנשחטו בעזרה, ועל השני לוקה משום לאו ד'איתו ואת בנו'.
- (ג) **הראשון בחוץ והשני בפנים:** הראשון כשר ופטור. ועל השני לוקה משום אותו ואת בנו, ופסול משום חולין בעזרה.
- (ד) **הראשון בפנים והשני בחוץ:** הראשון פסול משום חולין בעזרה, ופטור ממלקות. ועל השני לוקה משום 'איתו ואת בנו', וכשר הוא.

צו. מה הדין כששחט שני בהמות של קדשים, לענין עונש והיתר אכילה; (א) שניהם בחוץ; (ב) שניהם בפנים, (ג) הראשון בחוץ, והשני בפנים, (ד) הראשון בפנים והשני בחוץ?

- (א) **שניהם בחוץ:** על הראשון חייב כרת משום שחטי חוץ, אבל על השני פטור מן הכרת - דכיון דנשחטה אמו שוב אינו ראוי הבן לישחט בפנים, דפסול משום מחוסר זמן. ושניהם פסולים, ועל שניהם לוקין; על הראשון משום לאו דשחטי חוץ, ועל השני משום לאו ד'איתו ואת בנו'.
- (ב) **שניהם בפנים:** הראשון כשר ופטור עליו. ועל השני לוקה משום 'איתו ואת בנו', ופסול משום מחוסר זמן.
- (ג) **הראשון בחוץ, והשני בפנים:** על הראשון חייב כרת משום שחטי חוץ. ועל שניהם לוקין - על הראשון משום שחטי חוץ, ועל השני משום 'איתו ואת בנו', ושניהם פסולים - הראשון משום קדשים בחוץ, והשני משום מחוסר זמן.
- (ד) **הראשון בפנים, והשני בחוץ:** הראשון כשר ופטור עליו, והשני פסול משום שחטי חוץ ולוקה עליו משום 'איתו ואת בנו', [אבל משום שחטי חוץ לא לקי, כיון דמחוסר זמן הוא ואינו מתקבל בפנים].

צו. מה הדין כששחט שני בהמות אחד של חולין, ואחד של קדשים, לענין עונש והיתר אכילה; (א) הראשון חולין והשני קדשים, ושניהם בחוץ, (ב) הראשון קדשים והשני חולין, ושניהם בחוץ, (ג) הראשון חולין והשני קדשים, ושניהם בפנים, (ד) הראשון קדשים והשני חולין, ושניהם בפנים?

- (א) **הראשון חולין והשני קדשים, ושניהם בחוץ:** הראשון כשר ופטור, ועל השני לוקה משום 'איתו ואת בנו', ופסול משום קדשים בחוץ [אבל אינו לוקה משום קדשים בחוץ, כיון דאינו ראוי לפנים].
- (ב) **הראשון קדשים והשני חולין, ושניהם בחוץ:** על הראשון חייב כרת משום קדשים בחוץ, ומשום כן פסול הוא. והשני כשר. ועל שניהם לוקין - על הראשון משום שחטי חוץ, ועל השני משום 'איתו ואת בנו'.
- (ג) **הראשון חולין והשני קדשים, ושניהם בפנים:** שניהם פסולין - הראשון משום חולין שנשחטו בעזרה, והשני משום מחוסר זמן. ועל השני לוקה משום 'איתו ואת בנו'.
- (ד) **הראשון קדשים והשני חולין, ושניהם בפנים:** הראשון כשר ופטור, ועל השני לוקה משום 'איתו ואת בנו', ופסול משום חולין שנשחטו בעזרה.

ק. מנא ילפינן דאיתו ואת בנו נוהג גם במוקדשין?

מדכתיב שור או כשב או עז כי יולד וכו' ירצה לקרבן אשה, וסמך ליה ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, לימד על אותו ואת בנו שנוהג במוקדשין.

קנין תורה גליון

קא. ולמה לא אמרינן דנוהג רק במוקדשין ולא בחולין?

דהא כתיב 'שור' או שה אותו ואת בנו לא תשחטו הפסיק הענין. [דאי קאי רק על קדשים שכתוב מלפניו, נשתוק מיניה ונכתוב 'אותו ואת בנו', דהא בשור ובשה איירי לעיל. אלא על כרחך באה לאשמעין דאיירי בכל שור ואפילו של חולין].

קב. כיון דאמרינן ד'שור' הפסיק הענין, למה לא אמרינן שנוהג רק בחולין ולא במוקדשין?

דהא כתיב נשור, וי"ו מוסיף על ענין ראשון לומר שהוא נוהג גם במוקדשין.

דף ע"ח ע"ב

קג. מה היה השני סברות לומר דאיסור אותו ואת בנו אינו נוהג בכלאים?

(א) כיון דסמך הוא לפרשת מוקדשין, והוה לן למימר דמה קדשים אינו נוהג בכלאים [רחל שילדה מן התייש] כמו כן לא יהא איסור 'אותו ואת בנו' נוהג בכלאים.
(ב) דכתיב בפרשת בהמה טהורה המותר לאכילה **שה כשבים ושה עיזים**, ומדלא כתיב 'שה כשבים ועיזים' שמע מינה דלא מיקרי 'שה' עד שיהו אביו ואמו כשבים או שניהם עיזים. אבל אם אחד כשב ואחד עז לא הוי שה. ואמר רבא, דזה בנה אב דכל מקום שנאמר 'שה' אינו אלא להוציא את הכלאים, וכאן באותו ואת בנו הרי כתיב 'שה', ולא יהא נוהג בכלאים.

קד. ומנא ילפינן באמת דאיסור אותו ואת בנו נוהג בכלאים?

משום דכתיב שור או שה, לרבות את הכלאים.

קה. מה ילפינן מתיבות אלו; (א) 'בנו', (ב) 'אותו'?

בנו: שהוא חייב על אחד מהם, כששוחט או שור ובנו או שה ובנו. ולא אמרינן שצריך לשחוט שור ובנו וגם שה ובנו.
אותו: לרבנן דאין חוששין לזרע האב ולא דרשי ליה לזכרים, דרשי מיניה גם כן לחלק, דאילו נאמר 'שור ושה ובנו', ולא הוה כתיב 'אותו', הוה אמינא עד דשחט תרי ובריה דחד מיניהו, תלמוד לומר 'אותו ואת בנו' חד אב, וחד בן.
לחנניה, יליף מיניה דנוהג בזכרים, ואין צריך לדרשה ללמוד לחלק. דסבירא ליה דבכל התורה כולה אין צריך ילפותא מיוחד לחלק, דכל היבא דכתיב פלוני ופלוני, ממילא משמע או האי או האי.

קו. כתיב 'איש אשר יקלל את אביו ואת אמו', מנא ילפינן דחייב גם המקלל רק אביו או רק אמו; לרבי יאשיה, ולרבי יונתן?

לרבי יאשיה: דבתחלת המקרא סמך קללה לאביו אשר יקלל את אביו, ובסוף המקרא סמך קללה לאמו אביו ואמו קלל, למימרא דאו האי או האי.
לרבי יונתן: מעצם הקרא אשר יקלל את אביו ואת אמו משמע נמי או האי או, ואין צריך לסיפיה דקרא לדרוש שחייב על אחד מהם. דבכל התורה כולה לא משמע שניהם יחד עד שיפרוט לך הכתוב 'יחד'.

קי. לרבי יונתן, מה ילפינן מדכתיב 'אביו ואמו קלל' [רש"י]

להביא את המקלל לאחר מיתה שהוא חייב.

קנין תורה גליון

קח. למה לא ילפינן ד'אותו ואת בנו' נוהג רק בנקבות ולא בזכרים, במה מצינו; במצות שלוח הקן הזהיר הכתוב רק שלא ליטול האם על הבנים, ולא הזהיר על האב, אף כשהייב באותו ואת בנו, חייב בנקבות ולא בזכרים?

דהא אם על הבנים קילא דלא עשה בה התורה מזומן [היינו עוף שלו] כשאינו מזומן. ואילו באותו ואת בנו נוהג אף במזומן, ואם כן הואיל וחמור הוא אולי חמור הוא גם בזה שיהא נוהג בין בזכרים ובין בנקבות.

קמ. והאיך ילפי לה רבנן באמת משליח הקן?

דכתיב 'אותו' בלשון יחיד דאינו נוהג אלא באחד מהם - או בזכרים או בנקבות, ולא בשנים. ולאחר שחלק הכתוב שאי אפשר לומר שהוא נוהג בשניהם, שוב יש ללמוד משלוח הקן שהוא נוהג בנקבות ולא בזכרים. ואין לפרוך דשילוח הקן אינו נוהג במזומן, מה שאין כן אותו ואת בנו דחמירא ינהוג בזכרים לבד ולא בנקבות. דמאי חומרא היא זו לומר כן - מה לי אם נוהג בזכרים ומה לי אם נוהג בנקבות.

קי. מה היה אפשר להשיב על זה, ומנא ילפינן באמת דנוהג בנקבות ולא בזכרים?

יש להשיב: דהא כתיב 'אותו' ואת בנו בלשון זכר דמשמע שהוא נוהג בזכרים. וילפינן באמת: דהא כתיב 'בנו' משמע שנראה לו כבן, שכרוך ודבוק לילך אחריו. והיינו בנקבות, שדרך הולד להיות כרוך אחר האם, ולא בזכרים שאין הבן כרוך אחר האב.

דף ע"ט ע"א

קיא. לחנניה, מנא ילפינן ש'אותו ואת בנו' נוהג בין בזכרים ובין בנקבות?

דהא כתיב 'אותו' דמשמע דמיירי בהאב שהוא זכר, וכתיב נמי 'בנו' דמשמע שנראה לו כבן שכרוך אחריו והיינו בנקבה. והלכך נוהג בין בזכרים ובין בנקבות.

קיב. האם יש כלאים באלו, ולמה; (א) פרד הנולד מסוס נקבה ואביו חמור, עם פרדה נקבה בת סוס שאביה חמור, (ב) פרדים הנולדים מן סוס נקבה, עם פרדים הנולדים מן חמור נקבה, (ג) פרד בן סוס נקבה וחמור זכר, על סוס נקבה?

(א) פרד הנולד מסוס נקבה ואביו חמור, עם פרדה נקבה בת סוס שאביה חמור: לכולי עלמא מותר, ולא אמרינן אתי צד סוס ומשתמש בצד חמור, לפי שיש צד סוס וחמור בשניהם, דממה נפשך; אם חוששין לזרע האב, שניהם שוין שהרי בשניהם יש צד סוס וחמור. ואי אין חוששין הרי כולן מין סוס.

(ב) פרדים הנולדים מן סוס נקבה, עם פרדים הנולדים מן חמור נקבה: אם חוששין לזרע האב כשיטת חנניה, מותרים שהרי בשניהם יש צד סוס וחמור. ואם [אפילו מספק] אמרינן דאין חוששין לזרע האב, אסורים זה בזה, דהוי האי כוליה סוס והאי כוליה חמור, וכן סבירא ליה לרבי יהודה.

(ג) פרד בן סוס נקבה וחמור זכר, על סוס נקבה: אם חוששין לזרע האב: אסור, משום דיש בפרד זה צד חמור. אם ודאי אין חוששין לזרע האב, מותר, משום דפרד זה סוס הוא מצד האם. אם יש ספק אם אין חוששין לזרע האב, יהא אסור, משום דשמא חוששין לזרע האב, ויש בולד זה צד חמור.

קיג. האיך הוכיחו דשמואל סבירא ליה כחנניה?

כיון דקרי לשיטת חנניה בלשון 'חכמים'.

קנין תורה

ק"ד. האיד רצו לפשוט מדאמר רבי יהודה במשנה, 'כל הנולדים מן הסוס נקבה, אף על פי שאביהן חמור, מותרין זה בזה', דפשוט ליה דאין חוששין לזרע הרב?

דאין לומר דהיינו דאביהן של שניהם בין הזכר ובין הנקבה חמור הוא, דהא פשיטא הוא שהם מותרין זה בזה. אלא לכאורה צריך לומר, דאביו של אחד מהם הוא חמור, ואביו של השני סוס הוא, וקאמר רבי יהודה דמריביעים סוס גמור על פרד בן סוס, [והא דאמר 'אע"פ שאביהן חמור' היינו דאביו של אחד מהם]. וכיון דקתני שהם מותרים זה בזה, לכאורה פשוט ליה דאין חוששין לזרע האב.

קמז. והאיד דחו דלעולם מספקא ליה אם חוששין לזרע האב?

דלעולם המשנה איירי כשאביהם של שניהם חמור. ואיצטריך רבי יהודה לאשמעין שהם מותרין זה בזה, ולא אמרינן דלמא חוששין לזרע האב, ונמצא צד דסוס משתמש בצד חמור, וצד חמור משתמש בצד סוס. אלא אין כאן צד סוס מיוחד וצד חמור מיוחד, הילכך אין מוכיחין כאן צדדים דהא מבלבל זרעיה, ומין באפי נפשיה מעין סוס וחמור הוא, והלכך מותרין זה בזה.

קמז. "רבי יהודה אומר פרדה שרצתה להעלות עליה זכר, אין מריביעין עליה לא סוס ולא חמור, אלא מינה - פרד", האם מוכח מכאן דמספקא ליה לרבי יהודה דאין חוששין לזרע האב, ולמה?

מתחלה רצו להוכיח מכאן דמספקא ליה, דאם לא כן אלא פשיטא ליה דאין חוששין לזרע האב לרבע עליה אותו המין של אמה, אבל דחו דאפשר איירי כשאין יודעין איזה מין היא אמה, ולכן אי אפשר להרביע עליה ממין זה.

ק"ז. כשלא ידעין אם אמה של הפרדה סוסיא חוה או חמורה, האם אפשר להרביע עליה פרד אחר לרבי יהודה?

אסור - דהרי אמר רבי יהודה הנולדים מן הסוסיא אסורין בנולדים מן החמורה, דשמא אין חוששין לזרע האב ואפשר שהפרדה נולדה מן סוסיא ודינה לגמרי כסוס והפרד אפשר שנולד מן חמורה ודינו כחמור לגמרי.

ק"ח. אם כן האיד אפשר לאוקום מה דקאמר רבי יהודה 'שאין מריביעין עליה אלא מינה' בכשאין אנו יודעין מינה דאמה, דאם כן גם פרד אסור להרביע עליה, דהרי אסור להרביע הנולד מסוסיא עם הנולד מחמורה?

צריך לומר דהכי קאמר, אין מריביעין עליה - לא מין סוס גמור, ולא פרד בן סוס, ולא מין חמור גמור, ולא פרד בן חמור, לפי שאין יודעין במינה - עד שיודע לך מאיזה מין היא.

ק"ט. מה הסימן להכיר על פרד; שאמו חמורה, שאמו סוסיא?

אמו חמורה: אם עבה קולו, וכן אם גדולים אזניו וזנבו קטן.
אמו סוסיא: אם צלול קולו, וכן אם אזניו קטנים וזנבו גדול.

קכ. האיד אפשר לאוקום הבריותא שאין יודעין מינה, הרי אפשר לבדוק בסימנין?

דאיירי הכא כשאי אפשר להכיר על ידי סימנין אלו, כגון בפרדה אלם שאין לה קול, וגידמת מזנב ואזנים.

קנין תורה

קבא. מהיכן פשוט למסקנא דלרבי יהודה מספקא ליה דאין חוששין לזרע האב?

דאמר רב הונא בריה דרב יהושע, הכל מודין שאסור להרביע פרדה עם מין האם. הרי מבואר דאף רבי יהודה ספוקי מספקא ליה אם חוששין לזרע האב. דאי ודאי אין חוששין לזרע האב הרי היא מותרת עם מין אמה.

קבב. איזה שני דברים הוכיחו מדאמר רבי אבא לשמשו שכשיכניס לו פרדות שימשכו העגלה שלו לרכוב עליה, יבדוק בהן שיהיו דומין זה לזה בסימנים של אזנים וזנב, כדי שלא יעבור על איסור מנחיה בכלאים?

(א) אין חוששין לזרע האב [על כל פנים מספק], והוי כלאים בני החמורה ובני הסוסיא. דאי חוששין לזרע האב בודאי, כולן שוין, שהרי בכללן יש ב' צדדים - של חמור וסוס.

(ב) מדסמך על סימנים להתיר איסור כלאים, שמע מינה דהא דסמכין אסימנים בהשבת אבדה דאורייתא היא, [דאי דרבנן, נהי דעבוד רבנן תקנתא בממונא, באיסורא מי מצו מתקני, אלא ש"מ דאורייתא היא].

ברכות לראש משביר

ידידנו הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד, אוהב תורה ומוקיר רבנן ותלמידיהון

מו"ה יוסף ארי' בריננער הי"ו - נציב חודש מנחם אב -

לעי"נ כ"ק מרן אדמו"ר האמצעי זצוק"ל הי"ד - ולעי"נ כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוק"ל

זכות התורה תעמוד לו להתברך בכל משאלות לבו לטובה לאורך ימים ושנים טובות - ויתקיים בו הבטחת נביאי אמת וצדק לא ימושו מפיו זרעך ומפי זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם

בברכת התורה
הנהלת חבורת קנין תורה

ראה	תשפ"ד	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	כ"א אב	עו.	עו:	סז. ☐
מאנטאג	כ"ב אב	עז:	עז:	סז: ☐
דינסטאג	כ"ג אב	עח.	עז:	סח. ☐
מיטוואך	כ"ד אב	עח:	עח:	סח: ☐
דאנערשטאג	כ"ה אב	עט.	עח:	סט. ☐
פרייטאג	כ"ו אב	חזרה		
שבת	כ"ז אב	חזרה		

עקב	תשפ"ד	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	י"ד אב	עד:	עד:	סד: ☐
מאנטאג	חמשה עשר באב	עה.	עד:	סה. ☐
דינסטאג	ט"ז אב	עה:	עה:	סה: ☐
מיטוואך	י"ז אב	עו.	עה:	סו. ☐
דאנערשטאג	י"ח אב	עו:	עו:	סו: ☐
פרייטאג	י"ט אב	חזרה		
שבת	כ' אב	חזרה		

זונטאג כי תבוא - י"ב אלול

בחינה לימוד החודש: **דף עד.** (מתני') - **דף פג.** (סוף הפרק)
בחינה חזרת החודש: **דף סג.** (ת"ר לוקחין ביצים) - **דף עד.** (מתני')

- איסור השגת גבול -

כל הזכויות ובכללן זכות צילום או העתקה אף לחלקים שמורות לחבורת קנין תורה שע"י עמודי ציון ד'באבוב

ואין רשות לצלם או להעתיק באיזה אופן שהוא ללא רשות בכתב מהנהלה: 718-438-1188 x3

הערות על הגליון יתקבלו ברצון ע"י אימעיל: kinyantorah@amideizion.org, או פקס: 718-298-2044